

Jordi Manyà

Misteri sota la plaça

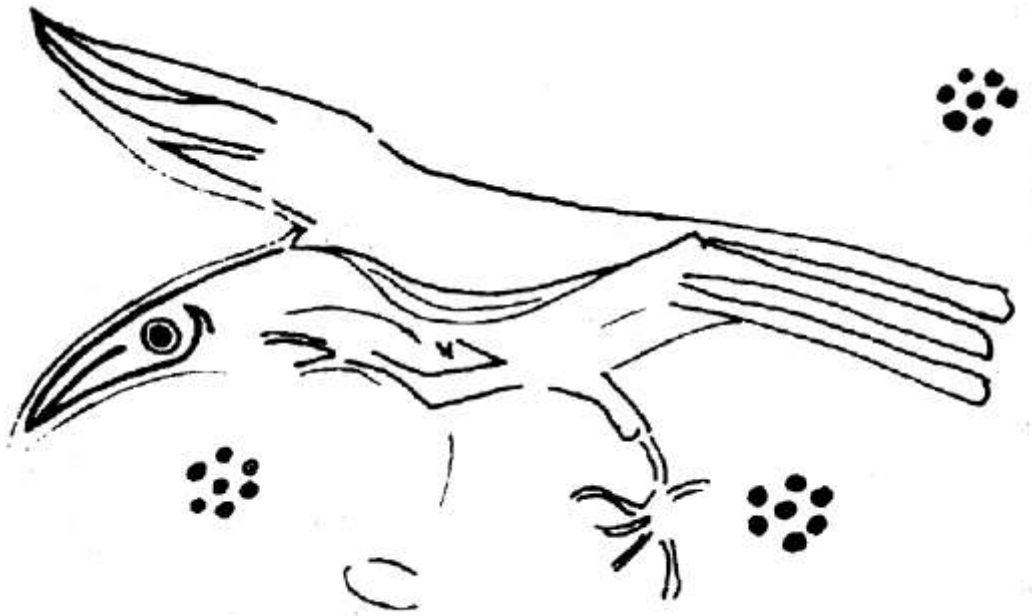

JORDI MANYÀ

Misteri

sota la plaça

(UNA HISTÒRIA D'ARQUEÒLEGS)

© Jordi Manyà Oller

© De les il·lustracions, els seus autors

Els dibuixos de la portada i de les pàgines 18-19, 31, 36-37 i 78-79 són obra de Sergi Gómez Hernández, Júlia Olivella Viudez i Oriol Manyà Pau.

Els dibuixos de les pàgines 43 i 89 són una interpretació dels frescos de l'església de Sant Valentí sobre la base dels croquis d'Isabel Serra del llibre *Arqueologia, història i art de l'església de Sant Valentí de les Cabanyes* editat per l'Ajuntament de les Cabanyes i l'Institut d'Estudis Penedesencs.

Els dibuixos de les pàgines 54-55 i 65 són obra de Joan Miró i han estat extrets del llibre *La capella de Sant Joan de Vilafranca* de Montserrat Miret, de l'editorial Vilatana.

*En record de Rosa M. Senabre, Titina, arqueòloga entusiasta,
que ens va fer descobrir i estimar molts dels escenaris d'aquesta novel·la.*

Índex

1—UNA EXCURSIÓ A LA COVA DE LA GUINEU	5
2 —EL FULL ESQUINÇAT	15
3 —L'AGENDA PERDUDA.....	18
4 —UNA VISITA INESPERADA	23
5 —UNES FIGURES ESGARRIFOSES.....	27
6 —UNA TARDA BEN APROFITADA.....	33
7 —NEGUIS DE CRÈDIT DE SÍNTESI.....	40
8 —PEIXET A L'EXAMEN I UNA INTUÏCIÓ.....	43
9 —UNA CRIPTA SOTA LA PLAÇA DE SANT JOAN.....	46
10 —LA BIBLIOTECA SECRETA DELS TEMPLERS.....	52
11 —UNA DISCUSSIÓ AL CEMENTIRI.....	59
12 —UN CUINER MOSQUEJAT	66
13 —UNA FUGIDA I UNS RECORDS.....	71

1- Una excursió a la cova de la Guineu

Era el dilluns de l'última setmana de curs i un grup de 4t d'ESO de l'Institut Alt Penedès de Vilafranca es disposava a anar d'excursió a la serra de Font-rubí per visitar la cova de la Guineu. En aquesta cova, feia anys que s'hi havien trobat enterraments de l'edat del bronze i restes d'humans caçadors–recol·lectors del paleolític.

Per arribar fins allà, havien d'agafar el cotxe de línia de Vilafranca a Font-rubí. Un cop dins l'autobús el Josep Maria, el tutor del grup, va fer la pregunta ximple que acostumen a fer tots els professors abans que l'autocar arrenqui:

—Ja hi sou tots?

I tots van respondre alhora:

—Sí!!!

Però no estava tranquil, els va comptar. L'Esther, l'altra professora que acompanyava el grup, també ho va fer. En faltaven dos. El Josep M. va tornar a alçar la veu al mig de l'autobús:

—En falten dos, que sabeu qui poden ser?

La Natàlia va dir:

—Josep Maria, ets un despistat, recorda que la Muntsa i el Roger han de pujar a la parada de Guardiola.

Ho deia encantada d'haver corregit el seu professor. Ningú no se'n va estranyar: ja feia temps que tots els de la classe donaven per fet que la Natàlia havia nascut per ser la secretària del *profe*.

L'autobús va sortir. Feia molt bon dia. Les vinyes lluíen un verd intens que gairebé feria els ulls. Els sembrats, en canvi, eren d'un color groc blanquinós i apagat: estaven a punt per a la sega.

La carretera transcorria gairebé recta. Pel vidre del davant de l'autocar es retallava de manera perfecta, sota un cel blavíssim, la silueta de la serralada de Font-rubí, cada cop més pròxima. Tots estaven de molt bon humor, s'apropaven les vacances i aquell dilluns el passarien a l'aire lliure.

A l'entrada del nucli de Guardiola de Font-rubí, un gran cartell anunciava les excel·lències dels productes de la terra. Hi deia:

*Un gran cava i un bon vi
amb parellada de Font-rubí*

La Natàlia no es va poder estar de dir:

—Que divertits els de Guardiola, s'anuncien amb rodolins.

L'autobús va parar al mig del poble. Allà van pujar la Muntsa i el Roger, i els altres els van rebre amb crits:

—Apa! Que avui heu pogut dormir mitja hora més!

—Mantes!

—Quin morro!

Els estaven encantats de sentir-se, per uns moments, els protagonistes. Tenien ganes que els seus amics coneguessin el seu poble. Se'ls veia tan contents que l'Albert no es va poder estar de provocar-los:

—Trobo que Guardiola és un poble molt petit, només hi ha quatre cases...

La Muntsa va sortir com una lleona a qui li volen prendre les cries:

—És més gran del que et penses. Aquí la gent viu escampada per masies i petits barris. Té més habitants que la majoria de pobles del Penedès.

Però l'Albert no afluixava:

—Ah!, sí? Doncs ningú ho diria, no s'hi veu cap edifici gran.

—Ja t'he dit que la gent viu escampada. És el tercer municipi de Catalunya en nombre de caves. I ja deus saber que les caves es fan sota el terra.

Arribats a aquest punt i veient que ningú no li feia costat, l'Albert va callar.

Ara l'autobús començava a enfilar les primeres rampes de la muntanya. El paisatge encara era de vinyes i de masies esparses, però les clapes de bosc s'anaven fent cada cop més nombroses.

Al cap d'un quart d'hora van arribar a Font-rubí de baix. El viatge se'ls va fer curt.

—Fi del trajecte.

Van començar a pujar amb moltes ganes per l'ample camí que duu fins a les cases del nucli de dalt. Al cap de deu minuts ja hi havia arribat. Estaven a 700 metres d'alçada i, amb aquell dia tan clar, la vista era magnífica. Als seus peus s'estenia tota la plana del Penedès. No s'ho esperaven.

—Ostres!, quin lloc tan *xulo*!

—Per darrere aquella muntanya es veu el mar.

—Que alts que estem!

—Vist des d'aquí, el Penedès sembla una maqueta gegant.

—Aquelles cases d'allà al fons deuen ser Vilafranca.

—Mira, les muntanyes de Montserrat! Sembla que estiguem a més alçada.

Allò era el mirador perfecte de la comarca i de totes les muntanyes que l'envoltaven. Per això hi havia un punt de vigilància dels incendis forestals. El guarda encarregat s'hi havia fet un cobert amb quatre troncs i un sostre de canyís per protegir-se del sol, que a aquella hora començava a picar. El Josep M. el va saludar.

—Bon dia! És bonic tot això.

—Sí, la millor vista que es pot trobar del Penedès.

—Tot el dia us esteu aquí fent guàrdia?

—No ho puc deixar ni per dinar. Al migdia ve la meva dona i em fa el relleu. Teniu sort, avui és un dia molt clar, no n'hi ha gaires com aquest.

La Muntsa no es va poder estar de preguntar-li:

—Quin és el punt més llunyà que es pot veure des d'aquí?

—Jo diria que és el Montseny. Però no es veu sempre, només quan el vent ha escampat la boirina, com avui. He sentit a dir que des del Castellot, que està una mica més alt, algú ha vist una muntanya molt difuminada dins el mar. Diuen que és la punta del Puig Major, el cim

més alt de Mallorca. Però jo no l'he vist mai, ni els dies de tramuntana, quan l'aire és tan transparent que sembla un vidre.

Van estar una bona estona contemplant la vista. S'hi haguessin passat mig matí.

Arribar a la cova des d'allà és un passeig de mitja hora per un camí planer que voreja els cingles del Castellot, que en aquest sector estan tallats a pic i el fan inexpugnable. La cova de la Guineu és en realitat un abric de poca fondària. Diuen els geòlegs que és l'entrada d'un avenc que es va enfonsar a causa d'un terratrèmol.

En arribar, hi van trobar un equip d'arqueòlegs en plena feina. Eren de la Universitat de Barcelona i feia pocs dies que havien començat la campanya d'excavacions que tenien per costum fer cada estiu. Un d'ells, el Genís, s'estava dins d'un pou, d'uns dos metres de fondària per dos de diàmetre, que hi havia just a l'entrada. Dins d'aquell forat es movia amb dificultat, però se les enginyava per rascar el fons amb una paleta petita. Anava dipositant els materials excavats en una gaveta que, de tant en tant, feia arribar a mans de l'Artur, que s'estava dalt. Aquest netejava amb cura totes les troballes que li semblaven d'interès i les marcava amb un codi, que tot seguit anotava en un paper engraellat.

Els crits de tota la colla, els van trencar l'ensopiment d'aquella tasca massa monòtona.

Un cop fetes les presentacions, l'Artur els va explicar que els homes primitius havien fet servir aquella cova com a refugi successivament al llarg de milers d'anys. Les seves deixalles s'havien anant dipositant ordenadament: les més antigues al fons i les més recents a sobre.

La zona que estaven excavant era del període epipaleolític, prop de 10.000 anys enrere. En aquella època els pobladors de la cova eren nòmades. Caçaven conills, cabirols, perdius i cérvols. Les eines que feien servir eren gratadors, fletxes i petits ganivets de sílex. Tot això es deduïa de les restes que anaven trobant, barrejades en l'argila i les cendres dels seus focs.

Els dos arqueòlegs van voler deixar ben clar que no esperaven fer cap descobriment sensacional. El seu mètode de treball consistia a recollir, identificar i classificar qualsevol petita troballa, per poder extreure'n el màxim de conclusions de com vivien els homes d'aquella època i de com era el seu entorn.

Al cap d'una estona va aparèixer un personatge que semblava estranger. Era alt i fort, duia barba, ulleres i un barret de pell gastada. Es movia amb agilitat, tot i la cinquantena d'anys que devia tenir.

Veient que es dirigia als altres arqueòlegs mig en anglès mig en castellà, la Muntsa, la més decidida del grup, es va atrevir a preguntar-li:

—*How are you?*

L'estranger li va contestar amb un somriure.

El Genís el va presentar a tot el grup. Es deia Ambruster i era un arqueòleg dels Estats Units especialista en els ordes militars de l'edat mitjana. Precisament aquells dies s'estava al Penedès per estudiar dos establiments de l'Orde dels Hospitalers als quals donava molta importància: l'ermita de Sant Valentí de les Cabanyes i la capella de Sant Joan de Vilafranca.

Un cop presentats, van continuar visitant la cova i prenent nota de les explicacions dels arqueòlegs. Els costava poc d'imaginar-se com devia ser la vida d'aquells homes en un entorn tan feréstec. Mentre escoltava, la Muntsa mirava de reüll l'Ambruster i pensava: «Aquest paio em sona. Juraria que l'he vist en algun altre lloc.»

L'arqueòleg, una mica més lluny, assegut a terra, estava gargotejant alguna cosa en una mena de llibreta de butxaca amb les cobertes de pell. Sense que ella se n'adonés, estava dibuixant el perfil de la cara de la noia, amb traços ràpids i precisos. Així que el va tenir enllestit, va arrencar el full i l'hi va donar. La semblança era total. Es va quedar sorpresa i es va posar vermella. No s'ho esperava. Estava signat amb les inicials I. S.

—*Oh! Thank you! Thank you!*

I el full va anar passant de mà en mà. L'Ambruster era un bon dibuixant. Tots envejaven una mica la Muntsa... Al fixar-se en la signatura va pensar: «És estrany, hi ha una "I" i una "S", però ens l'han presentat com Ambruster.»

A l'hora d'acomiar-se, un dels arqueòlegs va triar la millor peça de sílex que havien trobat aquells dies: era un tros d'un full de ganivet d'uns set centímetres de llargada per tres d'amplada molt prim i esmolat per les dues bandes.

—Us cedim aquest sílex perquè el conserveu a la col·lecció del departament d'Història de l'Institut. Serà un record de la vostra visita i ajudarà els alumnes que el vegin a comprendre millor el paleolític.

Tots es van acostar per contemplar-lo. Els va sorprendre la seva perfecció:

—Sembla fet com de vidre blanquinós.

—Així és el sílex —va fer el Genís, atent a la sorpresa que aquella eina havia provocat en el grup.

—Talla com un ganivet.

—Sí, però pels dos cantons.

—Pel mig és més gruixut i les bandes són molt primes.

L'arqueòleg estava cofoi, com si l'eina hagués estat feta per ell, i va dir:

—Això el fa més resistent.

—I els cantons són paral·lels.

—Sembla fet a màquina. És perfecte.

—Heu de tenir present que aquells homes tenien un bagatge de coneixements tècnics més important del que la gent es pensa —va tornar a intervenir el Genís.

Aviat va ser l'hora de dinar i es van acostar fins al Coll de la Barraca, un caseriu format per unes quantes cases de pedra envoltades de bosc. Abans d'arribar-hi es van sentir els crits del grupet que anava més avançat:

—Josep Maria! Esther! La Iolanda ha caigut i diu que li fa molt mal el peu, quasi no pot caminar!

Els dos professors van córrer cap a la noia ferida amb angúnia. L'Esther es va agenollar al costat de la Iolanda, que estava asseguda a terra, fregant-se el turmell dret i fent ganyotes de dolor.

—Què et passa?

—Em fa molt mal, sobretot si em poso dreta per caminar.

La professora va abaixar-li el mitjó per fer-li un reconeixement. Al

prémer-li la zona afectada, la noia va fer una ganyota de dolor.

—Ostres! Em fa molt mal.

—Intenta moure el peu amunt i avall —va dir la professora, que estava preocupada.

Ho va fer, vencent el dolor que la cargolava.

—Ara mou-lo cap als cantons.

El va poder moure, però no deixava de queixar-se.

—Sembla que no tens cap os trencat, però deus tenir una bona esquinçada. Em fa l'efecte que se t'ha acabat l'excursió.

Després es va dirigir al Josep M., que mirava l'escena amb atenció, admirant la seguretat de l'Esther, i li va dir:

—Li fa molt mal, així no podrà continuar. Cal que la visiti un metge, jo l'acompanyaré. Demanaré a un dels arqueòlegs que ens dugui amb el cotxe fins a Vilafranca.

El Josep M. estava amoïnat, aprovava el pla de l'Esther, però allò no deixava de ser un contratemps. Nerviosos, no es va poder estar de preguntar a la Iolanda:

—Com t'ho has fet?

—Anava corrents i he ensopegat amb les arrels d'aquest pi.

—Estic tip de dir-vos que aneu més en compte!

L'Esther, que no volia afegir més llenya al foc, va dir a la noia:

—Hauràs de fer un esforç per arribar fins al cotxe. Ja veus que no n'hi poden passar per aquest camí tan estret.

La Natàlia i la Muntsa la van ajudar a aixecar-se, una per cada cantó. Ella va passar els braços per les seves espatlles i va començar a caminar a peu coix. Calia fer dos-cents metres fins arribar al punt on els arqueòlegs havien deixat el cotxe.

Un quart d'hora més tard l'Artur, el Genís, l'Esther i la Iolanda, més tranquil·la, estaven a punt de marxar cap a Vila. Tots els altres rodejaven el cotxe, com a mostra de suport a la ferida. L'Artur els va preguntar:

—Que heu vist l'Ambruster?

No va contestar ningú.

—Si el veieu, digueu-li que hem hagut d'anar a Vilafranca i que ens hi quedarem a dinar —i, dit això, van marxar.

El Josep M. va fer una ullada pels voltants, cercant un lloc adient per poder dinar. Finalment va decidir d'instal·lar-se a l'esplanada que hi ha al costat de la creu de terme que marca els límits dels municipis de Mediona, Font-rubí i Torrelles.

Mentre dinaven a l'ombra d'un pi magnífic, contemplaven la vista de la vall de les Llambardes, que s'allarga en pendent suau cap a Mediona.

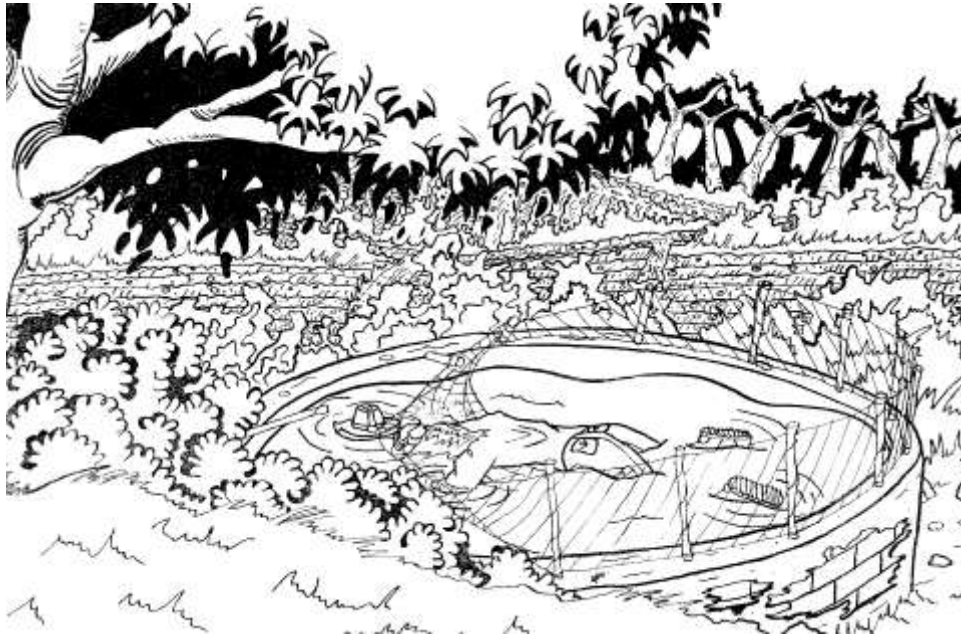
La vall estava dividida en parcel·les no gaire grans: unes llaurades, altres amb sembrats ja grocs i unes altres verdes de vinya. Vistes de dalt, formaven una mena de composició cubista que a l'Imma, l'artista del grup, li va semblar com la d'un quadre de Picasso que tenien reproduït al llibre de socials.

Després de dinar, es van posar a jugar a fet a amagar. L'indret era molt adequat, perquè estava ple d'arbustos i matolls aptes per amagar-se amb facilitat.

En una de les corregudes, quan el que parava estava al límit del recompte, la Muntsa i el Roger van coincidir amagant-se rere una savina jove. Tots dos es van trobar cara a cara i van somriure amb complicitat, mentre notaven a les galtes l'alè tebi l'un de l'altre.

El Roger, per ocupar el mínim d'espai, va caure amb la mà dreta sobre l'espatlla de la Muntsa, i ella va pensar que no li desagradava; fins i tot va notar com una sensació de felicitat i benestar li pujava dels peus fins a la cara. Van estar així una bona estona, no sabrien dir quanta, fins que els crits dels companys els van despertar d'aquella mena de somni. Ella ja no va tornar a jugar amb les mateixes ganes. Estava una mica trasbalsada, pensava que el Roger, a més de ser el seu millor amic, li agradava...

Tots van acabar cansats i acalorats. Abans d'iniciar la tornada, el Josep M. va decidir passar per la font de Llinars, situada no gaire lluny a la banda obaga de la muntanya. Hi van anar en grup compacte, comentant les incidències del joc.

Quan hi arribaven, l'Oriol, que anava al davant, va cridar:

—Mireu!, hi ha un espantall dins la bassa!

Efectivament, en un racó de la bassa hi flotava, immòbil, una figura que semblava humana.

S'hi van acostar amb precaució fins que la Muntsa va cridar:

—Oh nooo!!!

Tots es van aturar en sec.

A la bassa hi flotava el cos d'un home de bona mida, anava vestit amb camisa i pantalons, duia sabates i tenia una bona mata de cabells.

El Roger va ser el primer a reconèixer-lo:

—És l'Ambruster!!!

Efectivament, era el cos de l'arqueòleg que acabaven de conèixer aquell matí i que ara flotava dins la bassa, subjectat per la xarxa de filat metàl·lic, que havia cedit en aquell punt i que impedia que acabés d'enfonsar-se.

2 - El full esquinçat

El Josep M. no se'n sabia avenir. Havia de treure un ofegat de dins d'una bassa en presència dels seus alumnes i pensava: «Si almenys ara hi hagués l'Esther», però havia de refiar-se només de les seves pròpies forces. No havia vist mai una persona ofegada i els sentiments d'angoixa que aquest fet li provocava estaven a punt de parilitzar-lo.

Es va agenollar al costat de la bassa, li va agafar una cama. No hi havia dubte, era l'americà: alt, corpulent, amb els cabells i la barba rossos, però sense les ulleres. Pensava: «Potser encara no és mort, no està rígid. Ha tingut sort, aquesta xarxa metàl·lica ha privat que s'enfonsés. Jo sol no el podré treure sense fer-li més mal, pesa massa.»

—Albert, Martí! Veniu a ajudar-me, que jo sol no puc.

Tots estaven contemplant l'escena uns quants metres més enllà, com parilitzats. L'Albert, el més alt i fort de tots, s'hi va acostar fregant-se les mans als camals dels pantalons, perquè de cop se li havien omplert de suor, només de pensar que havia de tocar un mort. El Martí el va seguir, encara amb més por. Feia les passes curtes amb les cames una mica arronsades.

El Josep M. va començar a treure'l per la part dels braços i els dos nois el van agafar de mala manera per la cama més propera. Devia pesar ben bé noranta quilos. Aviat va ser fora. Tenia els llavis de color morat, però a la cara encara conservava aquell color roig típic dels estrangers de climes freds que no estan acostumats a la calor mediterrània i es passen el dia suant. Sens dubte l'accident feia poc que havia passat.

El Josep M. intentava dominar el cúmul d'emocions que l'envaïen i que no el deixaven pensar amb claredat. Va fer el cor fort per vèncer un lleuger tremolor als genolls i va dir al Martí:

—Vés a alguna casa del Coll de la Barraca que tingui telèfon i digues que avisin una ambulància i l'agutzil del poble! Corre! Afanya't!

Mentrestant va descordar la camisa a l'ofegat, li va passar el dit índex per la boca, a consciència, per si hi tenia algun objecte. Va girar-li el

cap de cantó i li va prémer el ventre amb totes les seves forces per la part del diafragma. Va fer el mateix amb el tòrax, perquè expulsés tota l'aigua que s'havia empassat.

«Que bèstia», va pensar l'Imma, «li farà mal.» Però per la comissura dels llavis va començar a sortir aigua amb saliva, talment com una nina de joguina, d'aquestes que els dónes el biberó i després t'ho agraeixen fent babes sense moure ni una cella.

Feia anys havia assistit a un curset de socorrisme de la Creu Roja i estava sorprès de veure que era capaç de repetir, de manera maquinal, tot el que l'hi havien ensenyat. Va fer una inspiració profunda, es va acostar a la boca de l'Ambruster i la va cobrir amb els seus llavis, insuflant-li aire amb totes les seves forces, alhora que li premia els orificis del nas amb els dits índex i polze de la mà esquerra, perquè no se n'escapés gens. L'ofegat va tenir un espasme. Això va animar el Josep Maria a continuar amb la respiració artificial.

Els nois encara es van espantar més i van fer un pas enrere. Realitzava els moviments amb parsimònia, esperançat, perquè l'Ambruster anava traient líquid i tenia espasmes al tronc. Va mirar-li el pols, no el notava; es va posar a fer-li massatge cardíac, li premia l'estèrnium amb una brutalitat que feria.

La Muntsa no es va poder aguantar més, es va acostar al cos del desgraciat i li va agafar la mà. No en sabia res, de primers auxilis, però volia amb totes les seves forces que l'arqueòleg tornés a la vida. Des del primer moment li havia caigut bé. Ara que el veia de prop, va tornar a tenir la sensació que l'havia vist en alguna altra ocasió: «On he vist jo aquesta cara?»

Li acariciava la mà i mirava que la relaxés, ja que tenia els dits fortament tancats amb una rigidesa que ella, inconscientment, volia dominar.

De mica en mica, notava que els dits anaven cedint i la mà va quedar laxa. Al palmell hi tenia un tros de paper rebregat i moll. Sense pensar-s'ho, el va agafar i se'l va posar a la butxaca.

S'estava allà, aliena completament als esforços desesperats del professor per tornar la vida a l'ofegat. Va ser capaç d'acariciar-li la cara amb un intent de fer-li notar aquelles sensacions que pertanyen al regne dels qui som vius. Al passar-li la mà pel clatell, va notar amb

estranyesa que hi tenia un bon bony. Tot era massa irreal i no pensava res, només sentia una gran compassió per ell, que ara jeia allà a terra sense sentits.

Quan l'ambulància va arribar, el Josep M. estava al límit de les seves forces, però sentia una satisfacció molt gran, perquè l'Ambruster començava a donar signes de voler respirar tot sol. Els infermers aviat el van tenir a dins del cotxe, ajagut a la llitera amb la mascareta d'oxigen posada. Van marxar al màxim de velocitat que permetia aquell camí de carro.

En deixar la font, la Muntsa va mirar enrere i va veure flotant al mig de la bassa el barret del desgraciat americà. Amb el trasbals del salvament, ningú no havia pensat a recollir-lo.

La tornada cap a l'institut va ser una mena de funeral, tots estaven abatuts i les emocions viscudes els havien fet passar les ganes de parlar.

El Josep M. els va dir:

—No estigueu tristos, estic segur que se'n sortirà.

3 - L'agenda perduda

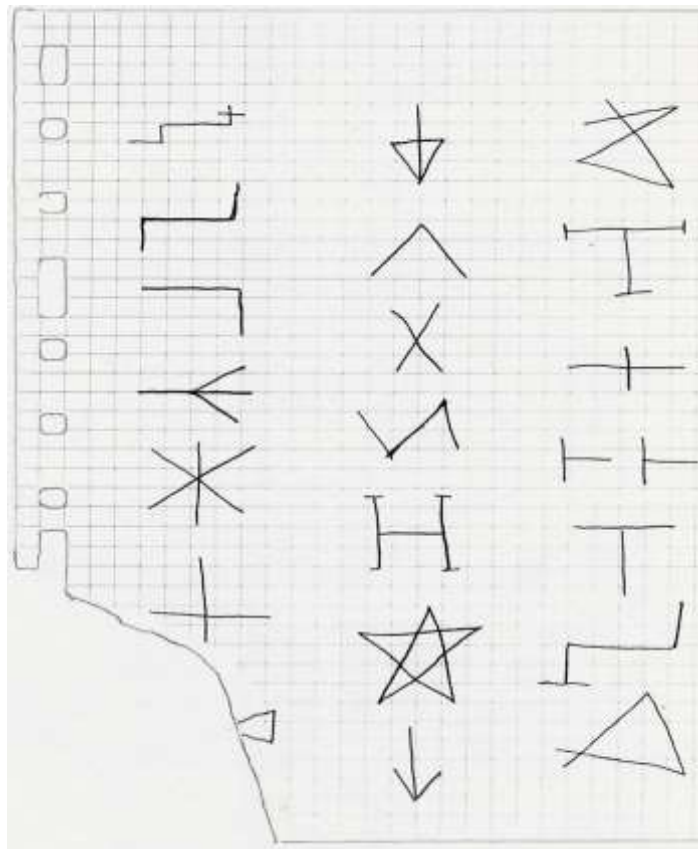
En baixar de l'autobús a la parada de Guardiola, la Muntsa va fer tots els possibles per estar amb el Roger.

—Cap on vas?

—Vaig a casa a berenar, encara és d'hora, només són quarts de sis.

—Roger, escolta, haig de parlar amb tu. He trobat un paper rebregat a la mà dreta de l'Ambruster. Estava mullat, però l'aigua no ha esborrat la tinta del bolígraf i encara s'hi poden distingir perfectament tot de signes estranys.

Va obrir la seva carpeta i en va treure dos fulls. Tenien la mateixa forma i mida. L'un, era el dibuix de perfil que li havia fet l'Ambruster, l'altre, que tenia escrits tot de signes misteriosos, estava humit i n'hi faltava un tros.

—Fixa't-hi, és un full idèntic que aquell on m'ha dibuixat de perfil i que

ha arrencat de la seva llibreta de notes. Li falta el tros de baix... no puc deixar de pensar el que poden significar tots aquests signes tan estranys.

El Roger va mirar el full amb atenció: no tenia ni idea del què volien dir aquelles grafies, ni acabava de saber per on anava la Muntsa. La trobava molt excitada i li sabia greu no entendre-la. Va dir, per sortir del pas:

—No tinc ni idea del que poden significar. Ho podríem preguntar al Josep M.

—No trobes molt estrany que un home que s'està morint tingui interès a guardar un full dins el puny? —va insistir.

El Roger començava a entendre-la, però va voler tranquil·litzar-la.

—Dona, ja saps com són els arqueòlegs, tots estan una mica sonats. Potser aquest full era molt important per a ell.

Però la Muntsa ho tenia clar:

—L'única explicació possible d'aquest comportament tan estrany és que l'Ambruster es veiés sorprès per algú, i ell, per preservar el secret que s'amaga en aquest full, l'arrenqués a corre-cuita i se'l guardés dins la mà.

—Muntsa, t'estàs passant!

—No ho creguis pas. Quan estava al seu costat he vist perfectament que tenia un cop molt fort al clatell. És molt difícil que se'l fes en la caiguda. Roger... penso que algú l'ha volgut matar.

—Òndia! Per què no m'ho deies abans? Hem de tornar a la font de Llinars, potser encara som a temps de trobar-hi alguna altra pista.

—Sí, diré a ma mare que he perdut una arracada d'or i que segurament ha estat pels voltants de la font i que tu m'acompanyes a buscar-la.

—Hi anirem per camins amb la Rieju del meu avi, és massa tard per anar-hi a peu. Agafaré el banyador i les ulleres de bussejar, tu porta una lot per si es fa fosc.

Estava content per les confidències que li havia fet la Muntsa. Li queia bé i feia tots els possibles per estar al seu costat. No estava segur dels sentiments d'ella, però aquesta conversa canviava les

coses... Se sentia als núvols... passaria una estona amb ella i, amb sort, resoldrien un assumpte important.

Van pujar a Llinars per camins de muntanya, per fer drecera i perquè no els veiés cap tafanera del poble. Van arribar-hi quan els últims raigs del sol escalfaven la solana a l'altra banda de la font. A Llinars encara s'hi veia bé, però la llum començava a minvar. En Roger es va capbussar de seguida, amb el neguit que, si es torbava, no tindria temps d'inspeccionar tota la bassa.

Era un bon nedador i sempre havia presumit de poder aguantar la respiració quasi un minut. La primera exploració el va decebre: el fons estava molt brut i nombroses algues filamentoses l'entorpien i se li enredaven pels braços i les cames. Resignat, va anar a buscar el barret de l'Ambruster que encara flotava solitari. El va donar a la Muntsa que l'esperava a la riba.

—Té, escorcolla'l i busca per aquí als voltants mentre s'hi vegi.

Al barret no hi havia res. Era de pell, es notava molt usat, però encara s'hi podia llegir la marca Stetson de Boston. Desenganyada, es va posar a buscar entre les herbes i els matolls. Mentre intentava ordenar les seves idees, pensava: «Si l'Ambruster va tenir temps d'arrencar una pàgina de la llibreta, vol dir que va veure venir el perill. Algú que ell coneixia se li va apropar mentre tenia la llibreta a les mans. Devia estar escrivint o repassant algunes notes; per tant, devia estar assegut. A veure... a quin lloc podria seure un personatge com ell a l'hora de la calor? Devia estar assegut repenjat a un arbre que fes bona ombra.»

Amb aquesta petita certesa va anar inspeccionant, amb calma, els voltants de tots els arbres, als quals donés bo de repenjar-s'hi un migdia calorós.

Quasi no s'hi veia i el Roger es capbussava a intervals cada cop més curts, perquè començava a cansar-se i a notar la fredor de l'aigua i de l'ambient. Quan va trobar les ulleres de l'Ambruster amb tot d'algues entortolligades, va agafar ànims per continuar.

—Roger! No busquis més, ja la tinc!

Acabava de trobar la llibreta de l'arqueòleg, amagada intencionadament sota una mata de fenàs, en el buit que queda entre el terra i les fulles seques que encara no li han caigut. Les intuïcions

de la Muntsa s'anaven complint.

Per mirar-la, van haver d'encendre la llanterna. De primer van tenir una decepció, perquè estava escrita en anglès. De seguida van localitzar el full arrencat i el van confrontar amb el tros que hi quedava: coincidien plenament. També hi van trobar dibuixos del campanar de Vilafranca, de l'església de Sant Joan i d'una altra capella que no coneixien, però que tenia un rètol: Sant Valentí de les Cabanyes. L'Ambruster demostrava una altra vegada ser un bon dibuixant.

Ja era fosc. Els llums d'un cotxe que s'acostava els van sobresaltar. Podia ser algú que vingues a buscar l'agenda.

—Escolta, Muntsa, deixaré la moto camuflada a la sortida del camí i ens amagarem per aquí dalt, a veure si esbrinem qui és.

El cotxe no va trigar a arribar a l'esplanada de la font.

—És un Jeep Wrangler vermell descapotable. Com mola!

—He vist la matrícula, B-7239-LU.

Una silueta llarga i estranya va baixar del jeep. Duia un barret com el de l'Ambruster i es movia desgarradament, com aquells adolescents que han fet la crescuda de cop i no saben ben bé què fer-ne, dels braços i de les cames. Amb un lot potent es va posar a buscar per allà on la Muntsa havia trobat l'agenda.

Els dos s'aguantaven la respiració. Parlaven molt fluixet:

—Aquest no ha vingut a buscar aigua. Si no troba l'agenda s'hi estarà molta estona. Val més que pirem.

—Sí, però què farem perquè no ens descobreixi?

—Mira, ens arrambem fort i fem veure que som una parella que ha vingut a festejar i li desitgem la bona nit.

—D'acord, som-hi!

Fins que no van ser a la vora no van encendre la lot, llavors el Roger va fer:

—Ehem... Bona nit!

La figura es va sobresaltar i va enfocar la llanterna cap a ells.

Tots dos van somriure amb complicitat.

A l'adonar-se de la parelleta, la silueta va fer:

—*Buenos notxes!*

—Bona nit, senyor!

Es van esmunyir com dues guineus, contents perquè havien trobat la llibreta de notes de l'americà i perquè acabaven de conèixer el possible sospitós causant de l'accident.

4 - Una visita inesperada

Un cop a casa, la Muntsa va repassar l'agenda a consciència. Estava plena d'anotacions que feien referència a la història de les esglésies de Sant Valentí de les Cabanyes i de Sant Joan de Vilafranca. També hi havia esplèndids dibuixos de les façanes i de les parets de dins. Alguns trossos estaven dibuixats amb molta cura i amb tota mena de detalls. No hi va veure cap més pàgina amb aquells signes estranys, només la que l'Ambruster havia esquinçat.

Per traduir les anotacions escrites en anglès, va demanar ajut a la seva germana Raquel, que havia passat un estiu a Anglaterra.

—No t'ho puc fer ara, aquests dies tinc molta feina.

—Va, dona, això és molt important per mi. Prometo rentar-te els plats de tota la setmana.

—Renoï! Sí que ho deu ser, d'important! D'acord.

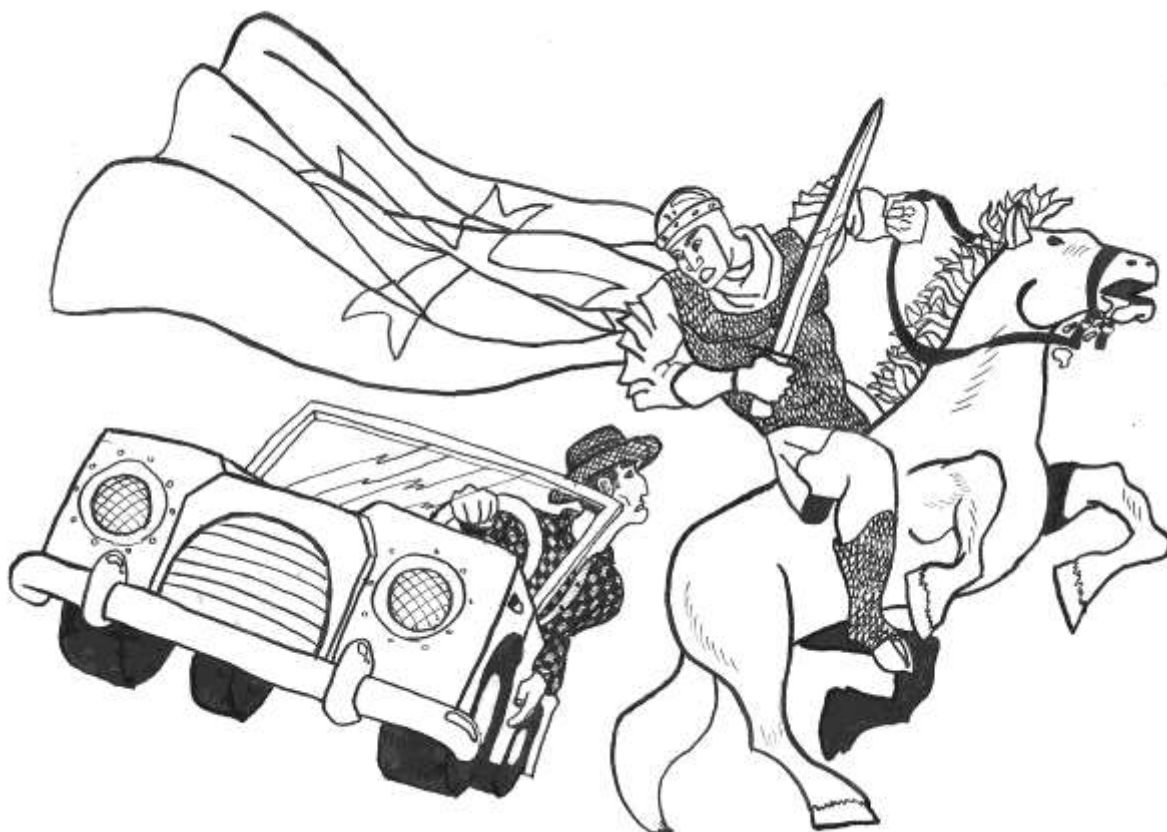
Mentrestant, va consultar un llibre de socials on recordava que hi havia una il·lustració amb signes semblants als del full: era l'alfabet amb els signes que feien servir els ibers per escriure. Un cop confrontats, va comprovar que en general no tenien cap semblança. Va calcular que els ibers havien poblat el Penedès almenys 1.500 anys abans de la construcció d'aquelles esglésies. Això va acabar de convèncer-la que aquells símbols no eren ibers i que no hi tenien cap mena de relació.

Les anotacions traduïdes per la Raquel feien referència a un seguit de dades històriques de les dues capelles. Havien pertangut a l'Orde Militar dels Hospitalers, dita també de Sant Joan de Jerusalem, que a l'edat mitjana s'havia destacat en la lluita contra els sarraïns a Terra Santa i a la península Ibèrica.

Intrigada, es va llegir tot el que posava la Viquipèdia sobre els Hospitalers. Havia estat un orde religiós molt important i ric. Es va fundar amb l'objectiu de defensar els llocs cristians de Palestina de les invasions àrabs i d'atendre els pelegrins malalts. Tenien per escut una creu blanca de vuit cantons sobre fons vermell. «Al revés que la Creu Roja d'ara», va pensar.

Estava molt cansada. A la nit es va adormir de seguida, però va tenir un malson: un monjo hospitaler muntant un cavall blanc i amb una espasa a la mà es barallava amb el conductor del Jeep Wrangler vermell que el volia envestir. Es va despertar de matinada, pensava en el pobre arqueòleg i desitjava amb tota l'ànima que es recuperés aviat.

Quan es va llevar, estava més cansada que abans.

Trobar-se a l'institut amb el Roger va ser un alliberament. El va posar al corrent de totes les seves investigacions.

—Jo —va dir el Roger— he anat a l'Ajuntament i he demanat a l'agutzil si podia saber a qui pertany el Jeep amb aquella matrícula. Per convèncer-lo, he hagut de explicar-li que havia tingut una petita topada amb el meu pare i no havia volgut aturar-se a fer la declaració del sinistre. M'ha dit que al migdia podrà saber de qui es tracta.

—Fantàstic!

—També li he preguntat si sabia que havíem trobat un ofegat a la

bassa de Llinars. M'ha explicat que havia anat amb el jutge a l'hospital per fer l'informe i que als experts dels Mossos d'Esquadra els semblava un accident. Segurament va relliscar i es va donar un cop molt fort al clatell que li va fer perdre el coneixement. Diu que per l'hospital es comentava que la intervenció del Josep M. fent-li la respiració boca a boca li havia salvat la vida.

El Josep M. va arribar a l'institut amb bones notícies: l'Ambruster havia recobrat el coneixement i s'estava recuperant molt de pressa. Però encara no podia recordar què li havia passat. De totes maneres els metges mostraven esperances que, mica en mica, anés recuperant la memòria. Tota la classe es va posar a aplaudir, però aquestes bones notícies no van acabar de tranquil·litzar la Muntsa i el Roger:

—Si l'agressor se n'assabenta, que és viu, tornarà per rematar-lo. Ell és l'únic testimoni.

—Hem de fer alguna cosa.

—A l'hora del pati en parlem.

—D'acord.

Va ser l'hora de classe més llarga des que la Muntsa anava a l'institut. Només sortir al pati, es van quedar de pedra. Al davant mateix de la porta hi havia aparcat un Jeep Wrangler de color vermell lluent i cridaner. El conductor acabava d'entrar a la sala de professors per parlar amb el director. Al cap de dos minuts van fer entrar tots els de 4t C a classe. Els esperaven el director, el Josep M. i un personatge alt i prim, mal afaitat, amb ulleres fosques, que va somriure irònicament quan va reconèixer la Muntsa i el Roger, com la parelleta que festejava a la font de Llinars.

Per mala sort els dos seien junts a primera fila. La Muntsa li va aguantar la mirada tota l'estona i va voler no perdre's cap detall de com era aquell personatge, per si tenia ocasió de tornar-se'l a trobar. De bona gana se li hagués tirat al damunt i li hagués clavat les ungles a la cara, fins que confessés el que li havia fet al pobre Ambruster. Es va contenir i va pensar que ja hi hauria ocasió... calia trobar més proves. El director els va dir:

—Aquest senyor és un arqueòleg americà amic de l'Ambruster. Vol agrair-vos tot el que vau fer per salvar-lo, especialment al Josep M.

Però ha vingut aquí per preguntar si algú de vosaltres va trobar ahir una llibreta amb anotacions, que li sembla haver extraviat a la font de Llinars. Ja que hi va ser, ha pensat en la possibilitat que algú la trobés.

La Muntsa i el Roger es van mirar, decidits a no dir res.

—No l'ha trobada ningú? Era una llibreta amb tapes de pell, semblant a una agenda de la mida de mig foli...

Va passar una estona. Ningú no va dir res. El director va acomiadar l'americà, que semblava que no se'n volia anar, i li va dir:

—Ho sento, senyor, ja veu que no l'ha trobada ningú.

El visitant va fer mala cara: era evident que acabava de perdre l'única possibilitat de recuperar l'agenda perduda.

En sortir de l'institut, tots dos estaven molt neguitosos i només va faltar que en arribar al poble, l'agutzil els digués que el Jeep vermell era un vehicle de lloguer. Tenien massa coses per resoldre. Sort que només feien classe al matí.

5 - Unes figures esgarrifoses

Havent dinat, la Muntsa i el Roger van programar la feina de la tarda: primer farien una visita a l'ermita de Sant Valentí de les Cabanyes, per si trobaven algun indici que pogués aclarir el sentit del full esquinçat. Després visitarien la capella de Sant Joan de Vilafranca. Si els quedava temps, anirien a la biblioteca Torres i Bages, a Vilafranca mateix, per tal de consultar la bibliografia existent sobre els edificis de l'Orde dels Hospitalers ressenyats a l'agenda trobada a la font. Calia, també, visitar la casa de lloguer de cotxes per assabentar-se de la identitat del conductor del Jeep.

Van traslladar-se fins a les Cabanyes fent autoestop. El rector de la parròquia els va atendre molt amablement, impressionat perquè aquells dos adolescents s'interessessin per la capella que normalment era visitada només en dies festius. Molt cofoi els va explicar que la setmana passada havien vingut a veure-la dos arqueòlegs americans. Tots dos van fer l'orni, però el fet de saber-ho només va augmentar la inquietud que sentien.

Des de casa del rector es veia la silueta de l'ermita, voltada de vinyes, amb un senzill campanar de cadireta i amb tres o quatre xiprers molt alts al voltant. Els en va deixar la clau i van marxar cap a l'esglésiola amb presses.

L'església té adossats a una banda el cementiri del poble i a l'altra una casa vella. La porta d'accés està en un lateral i és d'estil romànic en molt bon estat de conservació. Van pujar les tres escales de pedra que hi donen accés d'una gambada. Molt nerviosos, van posar la grossa clau al pany. Mai no havien obert una porta tan antiga. El recinte estava molt fosc i amb el contrast de la forta llum del migdia de juny no podien veure-hi res.

Quan encara no havien fet tres passes, una òliba va sortir volant per sobre els seus caps, buscant l'obertura de la porta per fugir. Tots dos es van posar en guàrdia: la Muntsa es va acostar al Roger i li va agafar el braç amb força. El cor els batejava acceleradament, mentre avançaven a passos curts. Quan es van haver acostumat a la foscor, van fer una inspecció ràpida de tot el perímetre. Alguns panys de paret estaven pintats al fresc. Van començar a mirar les pintures del

costat de la porta perquè rebien més llum.

Hi havia dibuixades dues figures esgarrifoses com de dimonis en forma d'home llop. El més petit, que estava representat de cos sencer, duia una forca a la mà dreta, d'on penjava pel coll un home nu, tres vegades més petit. Amb l'altra mà, aquell animalot s'assenyalava la boca com si se'l volgués cruspir. L'altre diable estava en un primer pla i només tenia dibuixada la cara, mig de persona, mig de llop, amb unes dents molt esmolades. Del cap li sortien grosses banyes, com de cérvol, d'on penjaven de cap per avall dues dones nues, amb les mans lligades al darrere. El fons era de flames de colors grocs i vermells molt envellits. Al costat hi havia el dibuix d'una caldera de color negre, d'on sortien uns caps amb expressió de patir molt. Sens dubte, allò era la representació de l'infern, tal com se l'imaginaven els homes de set-cents anys enrere.

Estaven espantats i inconscientment s'estrenyien les mans amb força per trobar una mica de suport.

A la paret del costat continuava aquella representació de tortures, que els semblava del tot impròpia d'una església. A la dreta hi havia dibuixada una gran roda de turments, com un molí d'aigua antic, amb

quatre o cinc persones lligades que feien cara de patir molt. Més enllà l'escena canviava radicalment: s'hi veia un gran arbre de color grogós, amb figures de persones que feien contorsions i piruetes al seu voltant, com si fossin saltimbanquis o joglars.

Les pintures continuaven cap a la zona de l'absis: una representava un corb en actitud de volar, molt estilitzat i amb el bec exagerat. Estava realitzada amb traços molt segurs, semblava una pintura moderna, d'estil picassià. Les altres pintures eren més convencionals i representaven diversos sants.

Més tranquils, van sortir a fora per contemplar la llum i les coses reals. Feia calor i el Roger, per trencar la duresa d'aquell moment, va córrer cap a un racó, on creixien de manera espontània unes margarides, per fer-ne un ram. No es va adonar que estaven voltades d'ortigues. En un moment en va fer un ram preciós, però començava a notar la fiblada de les ortigues.

—Mira, Muntsa, són per tu!

—Gràcies. Són precioses. Però, què et passa a les mans que les tens tan vermelles?

—Em piquen molt.

—Ostres! T'han picat les ortigues. Saps què va molt bé per treure la picor? El fang. Sempre m'ho diu el meu avi quan vaig a l'hort.

Ran mateix de la mata de margarides i havia un pèlag d'aigua que s'havia format amb les últimes pluges. La Muntsa va agafar una mica d'argila xopa, la va amassar amb les dues mans i, amb molta cura, li'n va anar posant miquetes per sobre les picades. Amb el fang i les atencions de la Muntsa, aviat no va notar la picor.

Llavors, més calmats, van decidir inspeccionar a fons la capella per si podien trobar alguna pista que els pogués ajudar a resoldre el misteri que amagava aquella agenda. La Muntsa va començar a fer fotos de les pintures i dels racons d'interès, mentre pensava: «Sort que aquest mòbil té flaix.»

El Roger va fer tres voltes per l'interior del recinte, caminant molt a poc a poc, intentant no perdre's cap detall rellevant de les parets, del terra i del sostre.

Al cap de mitja hora, coneixien aquella església solitària com si fos

casa seva, però no van trobar-hi cap senyal decisiu. Es notava que havia patit moltes modificacions al llarg de set segles d'existència, però la restauració a què havia estat sotmesa feia pocs anys li havia tornat part de la seva primitiva bellesa. Llàstima que fos tan poc visitada, perquè com els havia comentat el mossèn, no hi havia gaires esglésies tan a prop de Barcelona amb pintures murals tan antigues.

La tarda els queia a sobre i tenien moltes coses per fer. Si havien de descobrir quelcom a Sant Valentí, s'hi podrien arribar un altre dia, amb calma i amb més documentació. Van tornar la clau al mossèn i li van preguntar si existia algun llibre que parlés de la capella.

—Sí, n'hi ha un de molt complet on es recull tot el què se'n sap. El van publicar l'any 1992 l'Institut d'Estudis Penedesencs i l'Ajuntament de les Cabanyes amb motiu d'unes actuacions arqueològiques que s'hi van fer. Us el deixo, ja me'l tornareu. Espero que ens veiem aviat.

Camí de la carretera el van fullejar. Hi havia moltes fotografies i dibuixos de les pintures i de les restes que s'hi havien trobat. La Muntsa estava encantada:

—Ja tinc feina per aquesta nit!

No van haver d'esperar gaire que els recollís un cotxe i els deixés a l'entrada de Vilafranca. Són dos quilòmetres. La capella de Sant Joan és al mig de la Vila i és una església que ja no es dedica al culte religiós. L'havien vista per fora centenars de vegades, tot passant per la plaça de l'Ajuntament; a dins, hi havien estat diverses vegades per visitar alguna exposició, però ara se la miraven d'una manera diferent, aquelles velles pedres de la façana, gastades pel pas dels anys, cobraven als seus ulls un sentit nou. La van contemplar per fora amb una certa emoció.

Van travessar la portalada, que era oberta perquè els membres de l'associació ecologista Bosc Verd desmuntaven una exposició dedicada a la recollida selectiva de les deixalles domèstiques. Quasi no la recordaven... estava molt ben conservada. És d'estil gòtic molt pur amb una sola nau de proporcions molt equilibrades. Les pedres són de color clar i estan tallades amb molta perfecció. El sostre és de fusta policromada i fa l'efecte d'un mosaic molt vistós. Cada tram de bigues s'aguanta per un arc toral. L'absis té cinc cantons, no és gaire gran, però és molt harmoniós. A cada cantó hi ha un gros finestral, pels quals gairebé no entra gens de llum perquè estan a tocar d'un

altre edifici. La coberta de l'absis és tota de pedra amb cinc arcs gòtics que es creuen al centre.

Van estar una bona estona mirant tots els detalls i racons. La trobaven preciosa i recordaven les paraules del Josep M. que sempre deia que era una de les meravelles arquitectòniques del nostre país, per la seva bellesa i bona conservació.

La poca llum existent creava una atmosfera una mica irreal. Per la Muntsa, els minuts que va estar contemplant-la van ser especials, una mica màgics, com si estigués en una altra dimensió. I interiorment s'anava fent preguntes:

«Qui devien ser els que la van pensar? Com és que es conserva tan bé, si té més de cinc-cents anys? La van edificar per algun motiu especial? Per què l'Ambruster li dedica tantes pàgines a l'agenda?»

No van ser capaços d'esbrinar res que els aportés alguna pista. Calia documentar-se i continuar investigant. Però tocaven quarts de nou i segur que ho trobarien tot tancat.

—Demà serà un altre dia —va dir el Roger.

Els quedava el temps just per agafar l'autobús de tornada.

El cotxe de línia era un trasto vell, però els encantava. Agenollats als seients de l'última fila miraven per la finestra del darrere com tot s'anava allunyant i es feia més petit. El sol estava a punt de pondre's i banyava d'un color de mel tota la Vila i els seus voltants. El campanar gòtic de l'església de Santa Maria amb l'àngel-penell al capdamunt, es retallava a l'horitzó, sobresortint per damunt de tots els altres edificis. Tots dos estaven una mica hipnotitzats per la llum del capvespre. El Roger no es va poder estar de dir:

—M'agrada Vilafranca vista des d'aquí.

—Sí, sobretot el campanar de Santa Maria.

—Sembla mentida, deu tenir 400 anys i en cap altra època s'ha fet a Vilafranca un edifici que sigui tan emblemàtic.

—No puc imaginar-me Vila sense aquest campanar.

—Canviant de tema, Muntsa, te n'adones que no ens ha servit de res tot el que hem fet aquesta tarda?

—Sí, no ha estat pas una tarda gloriosa.

—Si poguéssim parlar amb algun arqueòleg conegut de l'Ambruster, potser ens aclariria alguna cosa.

—Tens raó, algú del país ha de saber què ha vingut ha fer.

—Demà podríem visitar les oficines del Museu, el Josep M. sempre diu que allà es reuneixen tots els estudiosos de la comarca, potser algú el coneix.

6 - Una tarda ben aprofitada

Al matí, les hores de classe a l'institut semblava que no haguessin d'acabar-se mai. Estaven obsessionats pel secret que amagava aquella agenda i no es podien treure del cap l'Ambruster i aquell misteriós personatge del Jeep vermell.

A les tres de la tarda ja eren davant del Vinseum esperant que obrissin.

Allà els van informar que l'arqueòloga vilafranquina Caterina Cantí feia pocs dies que havia anat a rebre l'arqueòleg americà a l'aeroport; per tant, el devia conèixer. La Muntsa va apuntar l'adreça i el telèfon de la Caterina a l'agenda. Mentre ho feia, anava dient:

—Es diu Caterina? No conec ningú que es digui així. És un nom que sona antic, deu ser molt gran.

La secretària del Museu la va sentir.

—No, no, i ara! És molt jove... i molt simpàtica; estarà contenta que la truquin uns alumnes de l'institut.

Van sortir a la plaça per trucar amb el telèfon del Roger. Era un mòbil que havia heretat del seu pare, només tenia tres anys, però ell sempre deia que era del paleolític. Feia calor i un sol de justícia queia sobre la plaça pràcticament buida de gent. Van seure a les pedres que hi ha a la base del monument als Castellers, que representa una colla enlairant un pilar de cinc. Les figures de pedra d'aquells homes, quasi de mida real, esculpides amb trets molt angulosos, donen una sensació molt viva de l'esforç que cal fer per enlairar un pilar d'aquella mena. En posar-se el telèfon a l'orella el Roger va aixecar la vista cap a l'escultura i per un instant li va semblar que, de les cares de pedra dels castellers, queien gruixudes gotes de suor.

Ell sí que suava, al mig d'aquella plaça que semblava un forn.

—Caterina Cantí?

—Qui la demana?

—Som uns alumnes de l'Institut.

—Ara no hi és, haureu de trucar al vespre.

—No la podríem localitzar en algun altre lloc? És molt urgent.

—En aquest moment no, però a les sis de la tarda fa de guia al campanar de Santa Maria, allà la trobareu.

Van córrer cap a la Biblioteca Torres i Bages, que és a la mateixa plaça. Acabaven d'obrir i no hi havia ningú. Van anar cap al taulell de recepció i la Muntsa va demanar:

—Hi ha algun llibre que parli de la capella de Sant Joan?

La bibliotecària va teclejar l'ordinador.

—Teniu sort. N'hi ha un de dedicat íntegrament a aquesta església, és de l'editorial La Vilatana i l'autora és la Montserrat Miret.

—Que el podríem consultar?

—I tant!, ja us el vaig a buscar.

En menys d'un minut el van tenir a les mans. Era molt nou, bastant gruixut i molt ben imprès. Estaven emocionats, i mentre buscaven un lloc on seure, el Roger feia córrer les pàgines, prement-les amb el dit polze, del final fins el començament; per si s'hi veien fotos i il·lustracions.

Es van instal·lar en una taula al costat de la galeria del segon pis, que té una vista magnífica de tota la plaça. Des d'aquella alçada veien perfectament el monument als Castellars, l'edifici medieval del Vinseum, l'església de Santa Maria amb l'alt campanar al darrere i la petita rambla amb els arbres i les terrasses dels bars. Era el millor lloc de la biblioteca. Però no eren allà per contemplar la vista. Van obrir el llibre i van començar a passar les pàgines amb pressa.

—Mira, Roger, en aquesta pàgina hi ha dibuixats uns signes com els del full de l'agenda!

Ho va dir molt esverada, per primera vegada tenia davant seu una possible explicació del que podrien significar el signes d'aquell full. El va treure de la carpeta. Amb els nervis, li va caure el paper al terra.

—Merda!

—Tranquil·la, que no anirà més lluny.

El va posar al costat de la pàgina i van anar confrontant la forma de cada signe. Coincidien plenament. El Roger es va abocar sobre el

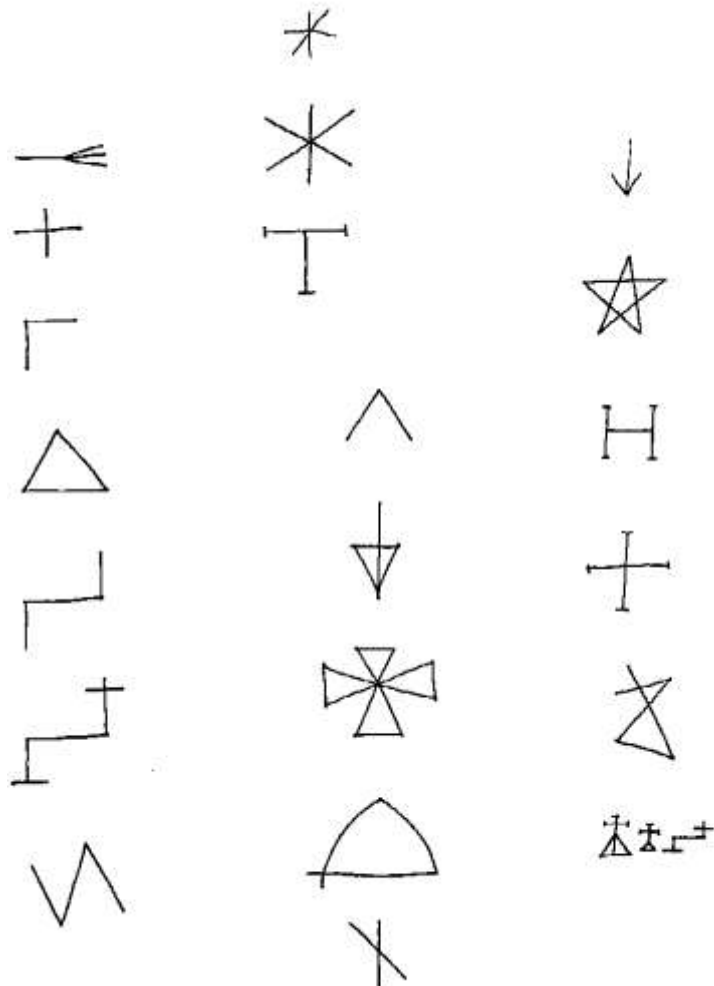
llibre, mentre deia:

—Ostres, són idèntics!

La Muntsa volia cridar, però es va contenir i, boja d'alegria, va anar repetint en veu baixa, però amb molt d'èmfasi:

—Ja ho tenim! Ja ho tenim! Ja ho tenim! —i alhora anava pessigant el braç del Roger cada cop més fort.

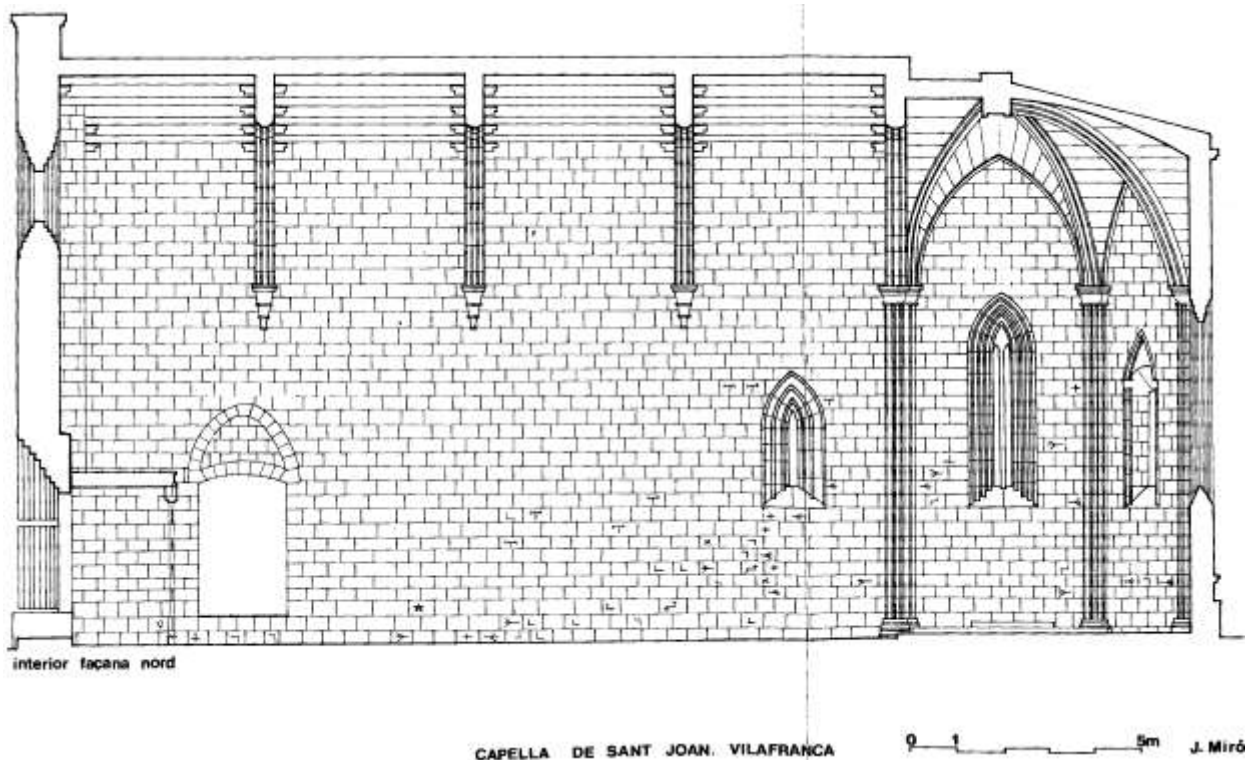
El llibre explicava que aquells senyals eren signes que feien els picapedrers que van construir l'església. Deia que segurament servien per dur el control de la feina de cadascun.

Unes quantes pàgines més endavant hi havia uns fulls desplegable: eren plànols de les parets interiors i exteriors de l'església. Amb molta meticulositat, hi era representada cada pedra dels murs. Moltes d'aquelles pedres tenien un d'aquells signes dibuixat.

—Mira, Roger! Hi ha els plànols de totes les parets de la capella on es localitzen els signes dels picapedrers.

—Quina paciència el qui ho ha dibuixat!

Van anar llegint l'explicació. Bàsicament era una descripció de les característiques de l'església en un llenguatge molt tècnic. Després van passar a llegir el capítol introductori. Era un resum de la història de l'Orde dels Hospitalers i més endavant parlava de com van arribar a instal·lar-se a Vilafranca.

Eren vora les sis i havien llegit els trossos que els van semblar més importants. La part final del llibre, la més gruixuda, estava dedicada a reproduir tots els documents que l'autora havia consultat per escriure'l; molts estaven en llatí o en català antic i no es van veure capaços de desxifrar-los. Començaven a estar cansats.

La Muntsa, més tranquil·la en veure que tenien una pista important, va dir al Roger:

—Això rutlla, aquest llibre ens pot ajudar a entendre moltes coses. El demanaré en préstec, m'agradarà mirar-lo amb més calma.

Sortien de la biblioteca, que tocaven les sis.

Van trobar l'arqueòloga al campanar de l'església de Santa Maria fent de guia a un grup de gent de l'Aula de Català per a adults de Guardiola i Vilobí. La Muntsa la va abordar.

—Caterina Cantí?

—Sí.

—Necessitem parlar amb tu.

—Estic treballant. La visita al campanar dura una hora. M'espereu o voleu afegir-vos al grup?

Es van mirar. Ho tenien clar: pujarien al campanar.

—Venim.

Vist des de prop, el campanar semblava molt més ample i pesant que no pas l'esvelta silueta que estaven acostumats a veure de lluny.

Era de planta octogonal, amb gruixudes parets de pedra molt ben treballada. Hi van entrar per la porta que dóna directament al carrer.

El primer pis era el lloc on havia viscut el monjo campaner. Ara guardava l'àngel que abans feia de penell a dalt del pinacle. Aquest àngel, d'1,8 metres d'alçada, fet de plaques d'aram, va ser substituït per una còpia idèntica en la restauració del 1990, ja que estava molt malmès pels segles que es va passar a sol i serena a la punta més alta de Vilafranca.

El Roger va quedar impressionat només veure'l, però no sabia dir ben bé perquè: Per la forma tan primitiva que tenia semblant a una armadura? Pel seu posat impertèrrit aixecant l'espasa? Pel material tan especial de què estava fet, l'aram? Pels segles que duia a la intempèrie? O potser per tot plegat... La seva textura metàl·lica feia pensar en un heroi, un guerrer de la pau que hagués sortit victoriós de mil combats amb el mal.

Van pujar al pis de dalt per una estreta escala de cargol. Era molt fosca i calia pujar a poc a poc per no ensopegar. La vista des de dalt del campanar era magnífica. La gent i els cotxes semblaven de

joguina. Els carrers, estrets i sinuosos, formaven una mena de laberint inextricable. Als seus peus s'estenien les cases del barri antic amb teulades de colors rovellats. Algunes cases tenien patis minúsculs amb palmeres i xiprers que creixien drets buscant la llum.

Més enllà, es veien els edificis i les avingudes de la part més moderna, amples i obertes. Al límit de la ciutat començaven les vinyes. Lluny, envoltant la plana, es podien distingir perfectament les serralades de Montmell, Font-rubí, Olèrdola, el Garraf, Ordal i, al fons, Montserrat, difuminada entre bromes.

Al cap de poc de ser-hi les campanes que tenien just a sobre es van posar a tocar les set. Aquell so eixordador els va fer vibrar el cos de dalt a baix. Per uns moments es van sentir com formant part de la campana. Però les orelles els van començar a fer mal i semblava que els timpans se'ls rebentarien. Sort que aquell turment no va durar gaire.

En baixar van poder parlar amb la Caterina a soles. Li ho van explicar tot. Es van estranyar que no posés cap objecció a les seves suposicions.

—No patiu per l'Ambruster, és conegut meu i avui mateix l'aniré a veure a l'hospital. Si els metges el deixen sortir, me l'enduré a casa fins que es recuperi.

Tot ensenyant-li el full de l'agenda i el llibre que acabaven de treure de la biblioteca, li van preguntar la seva opinió sobre els signes de l'agenda i les marques dels picapedrers de l'església de Sant Joan.

—Els signes són idèntics, per tant, és evident que hi ha una relació. Demà a les vuit de la tarda podríem fer una visita a la capella, per si hi trobem algun detall interessant.

—D'acord! Fins demà.

Sense perdre temps, van dirigir-se cap a la casa de lloguer de cotxes.

Darrere el taulell d'atenció al públic hi havia una secretària de mitjana edat amb les ulleres a la punta del nas que semblava tenir males puces.

—Bona tarda! Oi que vostès tenen llogat un Jeep Wrangler de color vermell? —li va etzibar la Muntsa sense pensar-s'ho dues vegades.

—Li ha fet un bony al cotxe del meu pare i ha marxat sense dir res — el Roger estava estranyat de saber mentir tan bé. No era el seu estil.

—Per què no ve el teu pare, no ets una mica massa petit per fer reclamacions?

Ell va aguantar-li la mirada tota l'estona. La Muntsa es volia fondre i es feia la distreta mirant els cartells d'anuncis de les parets.

—El meu pare plega tard de la feina i m'ha encarregat que vingui jo. Només vol saber on localitzar la persona que aquests dies condueix aquest Jeep.

—Tenim prohibit donar dades dels nostres clients, ho sento.

El Roger s'ho esperava i va reaccionar a temps.

—Tenim la matrícula anotada, diu el meu pare que si no localitza el conductor per fer una declaració amistosa, posarà una denúncia; és soci del RACC.

—D'acord, us donaré les dades, però tan bon punt hi hàgiu parlat, que es posi en contacte amb nosaltres.

El Roger no s'esperava una victòria tan fàcil.

—No pateixi, el meu pare ja trucarà.

Van anotar les dades: el llogater del cotxe era un ciutadà dels Estats Units anomenat Hans Kocinski, que tenia la residència habitual a Harvard i ara s'estava a un bonic hotel situat al centre de la Vila.

Estaven contents: les coses començaven a rutllar. Van agafar el cotxe de línia per tornar a casa. Agenollats als últims seients, miraven per la finestra del darrere i comentaven molt animats totes les incidències del dia, amb la certesa que aviat sabrien el perquè de tot plegat.

Vilafranca s'allunyava i la silueta del campanar de Santa Maria es retallava perfectament en el cel del capvespre i, al cim del seu pinacle, un àngel d'aram amb l'espasa a la mà vigilava, incansable, el repòs de tots els vilatans.

7 - Neguits de crèdit de síntesi

El crèdit de síntesi d'aquell curs, com era costum a l'institut, estava plantejat per ser resolt en equip. Els professors lliuraven un guió a cada grup i els seus components havien de decidir com es repartien les tasques. Algunes es podien fer de manera individual, però després calia posar-les en comú, perquè tots en tinguessin una idea de conjunt; d'altres necessàriament s'havien de treballar en petit grup.

La Natàlia i l'Albert havien triat la Muntsa i el Roger com a companys de grup. Tots quatre s'avenien i es consideraven prou preparats com per encarar aquesta feina de manera brillant.

Però estaven decebuts. Era dijous i tant la Muntsa com el Roger no havien fet quasi res, encara tenien el guió pràcticament per contestar. Abans d'entrar a l'institut, la Natàlia se'ls va encarar:

—Què us passa?, és dijous i vosaltres dos no heu fet pràcticament res.

No s'esperaven aquell retret. Es van quedar muts.

L'Albert també tenia la mosca al nas:

—No us havia vist mai així... esteu passant de tot... que ho feu expressament perquè ens *categin*?

Es van mirar sense saber què contestar. La Natàlia va continuar:

—M'estranya que no us adoneu que tots quatre ens hi juguem molt. Jo no estic disposada a suspendre per culpa vostra, o m'expliqueu què està passant o hauré de parlar amb el Josep Maria.

—Ostres, *tios!* Xerreu d'una vegada! No ens va, fer el paper de *xivatos*.

Es van tornar a mirar i amb la mirada s'estaven dient «Què passarà si els ho expliquem tot?»

L'Albert, volia ajudar-los a començar:

—Teniu problemes? Aquests dies se us veu molt junts. Us heu enrotllat i ha passat alguna cosa?

—No patiu, el que ens expliqueu no sortirà d'aquí —va dir la Natàlia.

La Muntsa es va decidir. Eren massa amics com per negar-los una explicació... Van començar amb l'enigma del full, van continuar amb la trobada de l'agenda, la topada amb el Kocinski, els signes dels picapedrers... Els altres dos estaven fascinats.

—Ostres, que interessant! Ens ho haguéssiu pogut dir abans —va fer la Natàlia.

—No us podem ajudar, nosaltres? —va dir l'Albert.

—De moment, no hi ha res més. Si descobrim alguna altra cosa, us ho farem saber —va dir el Roger sense gaire convicció, i amb una mica de por que tot allò deixés de ser un secret.

—Compteu amb nosaltres! —van dir alhora la Natàlia i l'Albert.

Però la conversa havia encès en la Muntsa l'angoixa de no tenir uns «deures» tan importants fets, i va començar a queixar-se.

—Compreneu, ara, per què no tinc cap ganes de fer un treball sobre el paleolític? En aquests moments voldria saber més coses dels Hospitalers i dels ordes militars de l'edat mitjana. Per què els alumnes no podem triar els temes que ens interessen?

—És massa tard per fer-se aquestes preguntes. Demà toca paleolític i alguna cosa hauràs de dir. Fes un esforç, si us plau... només queda un dia —la Natàlia li imposava el realisme.

—Ho intentaré —la Muntsa sabia que no hi havia cap més camí, però era absolutament conscient que hauria de fer un esforç que la depassava.

L'Albert ho va notar i va voler animar-la.

—Vinga, sigueu bons minyons. Us posarem al corrent de la nostra feina i us ajudarem a resoldre la vostra part. No teniu altre remei. A més, fins que aquest vespre us trobeu amb l'arqueòloga, el vostre misteri restarà aturat.

—Sí, feu un parèntesi, en pro del crèdit de síntesi.

La Natàlia va voler donar a la frase un to desenfadat que trenqués la duresa del moment. En canvi, el Roger tenia una actitud més realista.

—D'acord. Però fem-ho de pressa. Si ens queda temps, m'agradaria donar una ullada a alguns llibres de la biblioteca.

El matí els va passar volant. Al migdia la Caterina Cantí els va trucar anul·lant la cita de les vuit: li era impossible d'assistir-hi per raons de feina. Els deia, també, que havia pogut endur-se l'Ambruster a casa i que els metges eren optimistes: anava recuperant la memòria amb rapidesa. No calia que patissin més per ell. Ja els tornaria a trucar per quedar.

—Que bé! L'Ambruster està a cobert —va dir la Muntsa un cop penjat el telèfon.

—Tindrem temps per empollar el paleolític —va fer el Roger.

Però no estaven tranquils. Van trucar a l'hotel demanant pel Kocinski. Els van contestar que aquell mateix matí havia demanat el compte.

Encara els quedava el vespre per preparar el tema.

8 - Peixet a l'examen i una intuïció

La Muntsa no s'havia presentat mai a un examen amb la sensació de no estar preparada. Aquest divendres, l'últim dia de curs, va tastar per primera vegada els nervis que es passen quan saps que et poden preguntar alguna cosa de la qual no en tens ni idea. Neguitosa, abans de presentar-se al tribunal que havia de jutjar tot el treball del crèdit de síntesi, llegia i rellegia els apunts que li havien passat els seus companys, com si la simple mecànica de fer-ho, li servís per recordar-ne els continguts. Però era inútil, la mateixa angoixa feia que no retingués res del que llegia... I hi tornava, cada cop amb més nervis i menys concentració.

El Roger no sabia què fer per treure la Muntsa del cercle angoixant en què es trobava ficada. Ell estava més tranquil, tenia molt clar que se'n sortiria, només que fos capaç de recordar els conceptes més importants. Se'ls havia empollat, el temps no donava per a res més.

Al tribunal hi havia el Josep Maria, la cap d'estudis i la coordinadora de 2n cicle. Només veure entrar la Muntsa, el Josep Maria es va adonar dels nervis que se la menjaven. Va prendre la iniciativa:

—Ens ha agradat força el treball que has fet amb la Natàlia, l'Albert i el Roger. És molt complert i en general està redactat amb claredat i precisió. Ara tu, n'hauries d'explicar una part... Per exemple, què en saps del període epipaleolític a la nostra comarca?

Se li van eixamplar els pulmons.

—Oh, sí!

I no va parar, repetint tot el que havia sentit als dos arqueòlegs, quan van visitar la cova de la Guineu el dilluns al matí. Se'n recordava perfectament, els havia escoltat amb atenció. Li van dir que ho havia fet bé. Podia estar tranquil·la.

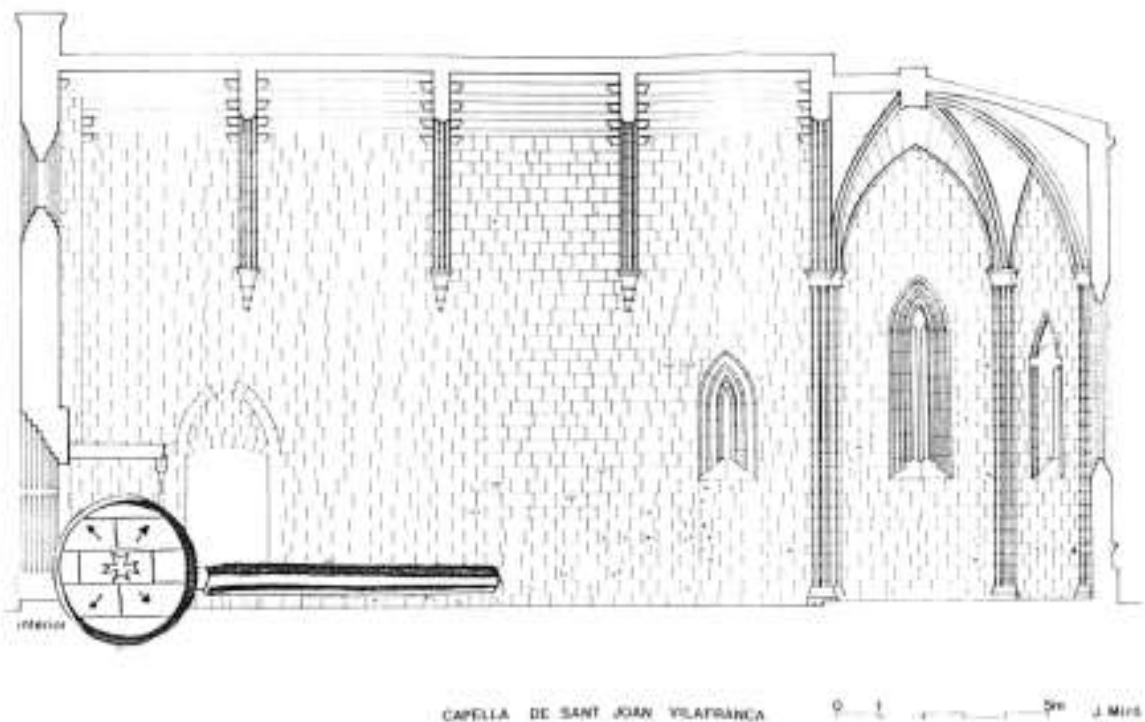
El Roger va haver d'explicar les tècniques bàsiques del treball de camp en arqueologia. També en va sortir content.

Van passar-se la tarda pendents del telèfon, per si trucava l'arqueòloga. Però l'espera va ser inútil: totes les trucades van ser irrellevants: la Natàlia per comentar com havia anat la prova, l'Albert

per si es veurién dissabte a la piscina, però cap de la Caterina. A l'hora de sopar el Roger va marxar cap a casa seva.

Un cop a casa, va començar a analitzar amb deteniment les il·lustracions de les parets de l'església de Sant Joan que hi havia al llibre que havien tret de la biblioteca. Els dibuixos d'en J. Miró, fets amb una meticulositat extraordinària, eren una còpia fidel de totes les pedres de la capella amb els seus corresponents signes de picapedrer. «Sens dubte», pensava, «tot això ha de tenir un sentit, un secret que, ara per ara, no sóc capaç de descobrir.» Es va posar a observar les marques de les pedres amb una lupa.

En la disposició d'aquells signes, intentava trobar la pista que l'Ambruster devia estar a punt de descobrir abans que intentessin ofegar-lo. Va repetir l'operació 10 o 12 vegades, a poc a poquet, amb calma, mirant de no passar per alt cap detall per insignificant que fos.

Cansat, es va posar a gargotejar maquinalment una creu. Inconscientment. Li va sortir el dibuix de la creu de 8 puntes, distintiva de l'Ordre de Sant Joan. De cop va tenir una inspiració:

—Ja ho tinc! Ja ho tinc! Eureka!

Havia vist una pedra amb aquella creu dibuixada i amb tots els símbols de les pedres que l'envoltaven repetits. Ho va comprovar. Efectivament hi havia un carreu amb la figura de la creu de Malta i tots els signes dels carreus del seu voltant, que eren iguals, estaven disposats de tal manera que, prolongant-los, en resultava una creu molt més gran.

Aquells senyals no podien haver estat col·locats de manera casual. Aquell pany de paret amagava algun misteri. Excitat, va telefonar a la Muntsa i li va explicar les seves certeses. Calia anar a la capella aquella mateixa nit, abans que algú se'ls avancés... i era massa tard per demanar permís als pares. Van decidir escapar-se quan tothom dormís.

9 - Una cripta sota la plaça de Sant Joan

Eren les 2 de la matinada. La Muntsa havia sortit per la finestra de l'habitació i esperava l'arribada del Roger, arraulida i atemorida per la foscor de la nit, darrere el tronc d'una olivera propera. Encara sort que el cel era molt clar i hi brillaven milers d'estrelles, que semblava que li feien companyia. Notava una inquietud estranya per aquella situació que havien muntat de manera clandestina i per tot el es podrien trobar a Vilafranca. Dubtava: «Els pares no es mereixen que marxi de casa sense avisar. Com hi entrarem, a la capella? No hauríem d'avisar l'arqueòloga?»

Va tornar a entrar a l'habitació per agafar l'agenda on tenia anotada l'adreça de la Caterina i va deixar una nota a sobre l'escriptori avisant de la seva fugida. El Roger no va trigar a arribar amb la Rieju. Va trobar la Muntsa capficada i tremolant pels nervis.

—Estàs bé?

—De veritat creus que hi hem d'anar a aquestes hores?

—Sí dona, no ho dubtis; alguna cosa em diu que aquesta nit trobarem la solució a aquest misteri.

—Això no és seriós, Roger, «alguna cosa et diu» no vol dir res. Aquesta intuïció teva està molt poc fonamentada.

—Potser sí, però si no hi vaig ara mateix, em passaré la nit donant voltes al llit pensant que aquesta capella amaga la solució del nostre misteri; i demà estaré fet una coca per no haver dormit. Si no n'estàs convençuda, queda't. Hi aniré tot sol, haig de sortir de dubtes.

—T'hi acompanyo.

En menys d'un quart van ser a Vila. Pels voltants de l'església no hi havia ningú. Es van quedar parats quan van veure la porta de la reixa exterior oberta, però la sorpresa es va convertir en espant quan van comprovar que la porta principal de la capella cedia a la primera empenta. Van aguantar la respiració i la van anar empenyent a poc a poc. La porta era molt gran i pesant, i en moure's, va deixar anar un nyec que en el silenci d'aquelles hores semblava que s'havia de sentir per tota la vila.

En entrar van veure com una ombra amb una llanterna a la mà s'enfilava a una finestra de la dreta de l'absis i desapareixia d'un salt. Espantats van retrocedir fins al llindar. El Roger fent el cor fort va dir:

—Segur que és el Kocinski! Aquest paio ens el trobem a tot arreu.

Tots dos van haver de controlar el tremolor que s'anava apoderant d'ells.

—Compte, pot ser perillós, aquest paio ja ens coneix.

Van esperar uns segons sense decidir-se a entrar.

De cop van sentir un cotxe. Van sortir a fora i van veure com el Jeep vermell fugia carrer de la Cort amunt.

—És el Jeep Wrangler!

—Altra vegada el Kocinski! Aquest deu haver vingut a buscar el mateix que nosaltres —va fer el Roger.

Van entrar a la capella. No els va costar gens localitzar, amb la llum de les llanternes, el tros de paret que buscaven. Era a la banda esquerra, just al començament del mur, dues passes més enllà de la porta que dóna pas al campanar adossat. Les pedres que els interessaven estaven a la part baixa, fregant el terra. Es van agenollar per poder-les observar amb deteniment. El Roger va obrir el llibre a la pàgina desplegable, on hi era representat aquell sector de paret. Anava enfocant alternativament el llibre i les pedres de la paret.

—Muntsa! Que ho veus? Les marques dels carreus són les mateixes que les representades en aquest plànol.

Efectivament: hi havia una pedra amb la creu de Malta i els signes de les pedres del voltant mostraven direccions intencionades. La Muntsa també estava sorpresa.

—Ospa! És veritat, això vol dir alguna cosa.

I es van posar a resseguir les marques amb la punta dels dits. El Roger va notar que a la juntura d'algunes pedres els faltava ciment. Va treure la navalla de vuit usos que sempre duia a sobre. Amb el punxó va resseguir-les. Allà on encara hi havia morter, aquest saltava fàcilment. Això el va animar a resseguir tot el perímetre a consciència. S'hi va estar uns cinc minuts. La Muntsa perdia la paciència i anava mirant a un cantó i l'altre.

—Deixa-ho estar, és impossible fer aquesta feina amb una eina tan petita.

Però el Roger no la sentia, notava clarament com aquella mena de guix cedia.

De cop, tot el conjunt de pedres es va moure imperceptiblement.

—Muntsa, que això es mou!

—No fumis!

—Ajuda'm a empènyer!

Les van empènyer amb totes les seves forces. Tot un pany rectangular de vuit pedres va fer el moviment d'obrir-se, com si es tractés d'una petita porta camuflada, subjectada per dues grosses frontisses. Es va obrir prou com per passar-hi mig cos i poder inspeccionar l'obertura amb la llanterna. Donava pas a una cavitat que estava just sota el campanar. Era el replà d'unes escales que baixaven per sota la capella en direcció a l'altre mur.

—Ho hem trobat! Hem trobat una entrada secreta. Segur que això és el que estava buscant el Kocinski! —va abraçar la Muntsa, molt emocionat. Ara era ell, qui perdia els nervis: «On deu portar aquesta escala?», pensava.

Tots dos estaven molt esverats.

—Vols dir que no hauríem d'avisar la Caterina? —va dir la Muntsa.

—Ni pensar-ho. Abans vull saber què hi ha aquí sota. No em vull perdre la part més interessant.

La seguretat que mostrava el Roger va esvair completament els dubtes de la Muntsa; però tots dos estaven tremolant. Recargolant-se, primer els peus i les cames, van travessar l'obertura i van arribar al replà. No era gaire alt. Mig ajupits, van estar uns segons enfocant l'escala sense decidir-se a baixar: estava plena de pols i de teranyines.

Instintivament es van agafar la mà. El Roger va dir:

—Som-hi! —i van començar a baixar amb molta por i amb el cap cot, perquè el sostre de l'escala també era molt baix. La Muntsa anava pensant «potser cap ésser humà ha estat aquí en molts segles» i el

cor encara li bategava amb més força. A mitja escala va dir fluixet al Roger:

—Aquestes escales condueixen directament sota la plaça de Sant Joan. És estrany que amb les obres que hi van fer fa poc no hi trobessin res.

—Això té molta fondària, segur que no van arribar tan avall.

A la part final, les escales s'obrien a una gran sala. El Roger va enfocar la lot en totes les direccions.

—Guaita quina sala!

—És una cripta!

Era una gran sala treballada en pedra i sostinguda per quatre columnes i uns arcs gòtics encreuats.

—Compte! Roger, sembla que hi ha algú!

Acabaven d'enfocar una figura que semblava humana, dreta i ferma que tenia unes caixes al seu voltant. La Muntsa es va abraçar al Roger de la por que tenia, però ell en cap moment va deixar d'enfocar aquella figura.

No es movia i van començar a avançar cap allà a poc a poquet. Quan van ser a menys de tres passes, van veure que era una armadura de les que feien servir els cavallers a l'edat mitjana. Estava molt rovellada i plena de pols i de teranyines. Duia una espasa a la cintura i se li repenjava un gros escut acabat en punta, de color vermell brut, amb una gran Creu de Malta d'un color blanc molt enfosquit.

—Uf! Quin ensurt! M'havia semblat que era una persona de debò —i dient això, la Muntsa va fer una llarga inspiració.

—Almenys fa 2 metres d'alt. L'amo devia ser un gegant —va fer el Roger.

A l'altra banda, n'hi havia una altra d'igual; a la mà, però, hi duia una grossa destrat. Van anar tornar a enfocar més a poc a poc la sala en totes direccions. No hi veien res més.

La Muntsa es va recordar del que deia el llibre de la Montserrat Miret.

—He llegit que aquesta capella formava part de l'antic Convent de l'Orde dels Hospitalers, que estava edificat en el lloc que ara ocupa la

plaça de Sant Joan. Aquest soterrani deu ser una part del convent.

Una mica més tranquils, van començar a inspeccionar les caixes. Eren de fusta molt doble i estaven tancades amb grossos forrellats, immobilitzats per uns cadenats de grans dimensions.

—Què hi deu haver a dins?

—De moment no ho podem saber. Segur que aquests panys no es poden obrir.

Però el Roger va voler comprovar-ho.

—Impossible: aquest ferro està molt ben conservat.

—Potser la fusta no ha aguantat tant.

I van començar a repassar totes les caixes.

—Mira, aquesta caixa, Roger, hi té un forat i la fusta està malmesa.

Van començar a burxar amb la navalla per fer-lo més gran.

-Enfoca bé que vull veure què hi ha... Només hi veig un llibre molt gruixut amb les pàgines de pergamí.

—Llibres? Jo em pensava trobar-hi un tresor, Roger.

—No sabem què hi ha a les altres caixes, però si són llibres, deuen ser molt importants. El Kocinski s'ha pres moltes molèsties per intentar trobar-los.

La Muntsa es va tornar a inquietar.

—Cal que avisem immediatament la Caterina.

—A aquestes hores de la nit l'hem de despertar?

-Sí, podria ser que el Kocinski tornés. A més, el descobriment d'aquesta cripta ja és prou important, tinc el pressentiment que demà tu i jo sortirem als diaris.

—No t'esveris que encara ens caurà una *bronca* per haver fugit de casa i anar despertant la gent a aquestes hores.

El Roger també tenia les mateixes inquietuds que la Muntsa, però barrejades amb un sentiment d'íntima satisfacció per ser el protagonista d'aquell descobriment.

Tots dos van marxar, rabent, cap a casa l'arqueòloga.

10 - La Biblioteca secreta dels Templers

Eren més de les tres de la matinada, però van trucar el timbre del porter automàtic de casa la Caterina Cantí, sense pensar-s'ho dues vegades.

La contesta va trigar.

—Què passa?

—Som els nois de Font-rubí, ens recordes? Hem fet un descobriment sensacional!

Aquesta última frase va impedir que l'arqueòloga els llencés el munt d'improperis que estaven a punt de sortir-li de la gola. Va contenir-se i va agafar una via conciliadora.

—No ho podem deixar per demà? És molt tard.

La Muntsa ho tenia clar:

—Caterina hem trobat una entrada secreta dins de la capella de Sant Joan. Hi ha una cripta molt maca sota la plaça.

—Què? Pugeu!

Un cop a dalt, va començar a fer-los preguntes, sorpresa i incrèdula.

—L'heu vist?

—I tant!, s'hi pot baixar per una escala —va fer la Muntsa.

—Hi ha una porta camuflada a la paret just al costat del campanar. Obre pas a una cavitat molt estreta amb unes escales que baixen uns sis metres en direcció a la plaça.

El Roger va voler ser molt rigorós en la seva explicació. Desitjava que els cregués. La Caterina va canviar el seu to incrèdul per l'admiració.

—Hi heu estat? Com és per dins?

Li ho van explicar. En pocs segons, la cara de son de l'arqueòloga va tornar-se radiant i expressiva. Allò era sensacional.

—Despertaré l'Ambruster, des d'ahir que s'està a casa.

—Ja es troba bé? Fantàstic! Podrà venir a veure-la amb nosaltres.

La Muntsa no amagava l'alegria que li feia tornar a veure l'arqueòleg. Un cop despert, l'americà va repetir el mateix interrogatori, però no els va deixar acabar l'explicació.

—Oh! Això és fabulós! És increïble! Moltes persones han esmerçat la seva vida per trobar aquestes caixes i ara vosaltres... Oh! Oh! Increïble... Increïble... —ho deia amb un accent molt anglès i es va començar a bellugar amunt i avall de la sala com si estigués posseït. Finalment els va abraçar:— No pot ser... no pot ser...

Tenien pressa per veure el descobriment i no van trigar ni cinc minuts a estar presentables per sortir al carrer.

El Roger volia ser previsor:

—Caldran eines per obrir les caixes.

—No et preocupis, *boy*, no seran els primers panys que obro, i em fa l'efecte que la Caterina tampoc. Tinc tot el que cal al maletí.

Corrent, trencant la calma dels carrers a la matinada, van arribar a la capella. Van entrar-hi sense problemes i van trobar el pany de paret mig obert.

—Ostres! Qui ho havia de dir, aquest amagatall és de pel·lícula —va fer la Caterina.

L'Ambruster, veient que no hi passaria, es va posar a empènyer la porteta amb totes les seves forces. Com que les pedres no es movien, els altres el van ajudar. Finalment la porta es va obrir una mica més.

I es van esmunyir pel forat de l'estreta escala, com si ho haguessin fet cada dia, enfocant la llanterna en totes direccions. Es van parar a l'entrada de la cripta:

—És magnífica! —va fer la Caterina només veure-la.

—Meravellosa! —va afegir l'Ambruster tocant les pedres d'una de les columnes.

Van estar estona enfocant cadascun dels racons. Era perfecta en tots els detalls, indiscutiblement l'obra d'un gran arquitecte i d'uns artesans que dominaven l'art de treballar la pedra en el grau més sublim.

—Del més pur estil gòtic català —va dir l'Ambruster mirant l'encreuament dels nervis dels arcs del sostre.

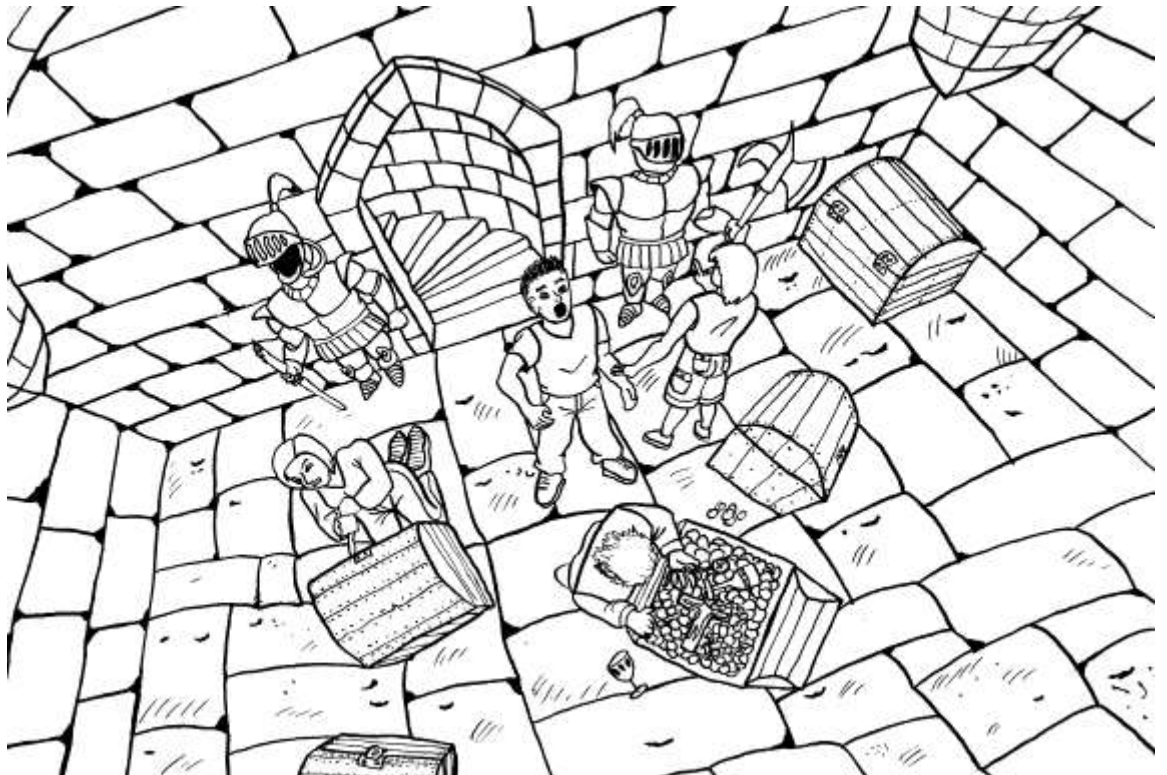
Un cop es van fer una idea de l'estructura, van córrer cap a les caixes.

—Aquestes armadures de cavallers, les devien posar aquí per espantar possibles tafaners —va fer la Caterina.

Però l'Ambruster no hi estava d'acord, ho trobava massa ingenu.

—Jo crec que amb les armadures volien ressaltar la importància del contingut de les caixes. Estem de sort, aquí hi haurà coses importants.

Les van obrir amb menys esforç del que preveien.

Quatre de les cinc caixes estaven plenes de llibres antics i de rotlles de pergamins solts. El pany d'aquestes caixes estava assegurat amb un cordill lacrat amb l'escut dels Templers. L'altra contenia tota mena d'objectes d'orfebreria i estava segellada amb el senyal dels Hospitalers. L'Ambruster va començar a buidar aquesta caixa amb impaciència. Sens dubte esperava trobar-hi alguna cosa coneguda.

Veient que tractava aquell tresor sense cap mirament, com si remenés una caixa de botons, la Caterina el va amonestar:

—Ambruster! Aquesta no és la manera correcta de treballar d'un arqueòleg com tu!

Però ell continuava com si sentís ploure, remenant i obrint les urnes i reliquiaries amb impaciència. Aviat es va donar per vençut i no havent trobat exactament el que cercava, es va posar dret, i va dir:

—És el tresor de la capella. Aquí hi ha molts dels objectes religiosos d'un cert valor que els Hospitalers de Vilafranca van anar acumulant al llarg del temps.

Però els altres no el sentien. Ara eren la Muntsa i el Roger qui remenaven joies, calzes, patenes, reliquiaries, gerrets i canelobres, intentant copsar inútilment el valor de tot plegat.

La Caterina, acostumada com estava a fer troballes arqueològiques, mirava de conservar la calma i de concentrar-se en el títol dels llibres que anava traient de les caixes:

A la primera caixa hi va trobar grossos missals de pergamí finament decorats amb miniatures molt acolorides; llibres de les Hores amb els salms musicats en gregorià, i altres llibres i rotlles de papir alguns dels quals eren del Nou i de l'Antic Testament.

A la segona caixa hi va poder reconèixer diferents llibres de matemàtiques i d'astronomia escrits en grec; hi havia versions de les obres d'Eratòstenes, Euclides, Ptolomeu, Arquimedes, Pitàgores... llibres dels savis més importants de l'antiguitat.

En una altra caixa hi havia obres de literatura i filosofia: tragèdies d'Èsquil, comèdies d'Aristòfanes, poemes de Safo i d'Homer, diàlegs de Plató, diferents tractats d'Aristòtil; d'aquest en va repassar tots els títols: les Categories, la Física, la Metafísica, l'Ètica a Nicòmac, la Política, la Poètica, la Retòrica, i un de dedicat a la Comèdia...

La Caterina el va començar a fullejar. Semblava complet. Era conscient que tenia a les mans, l'únic exemplar existent en tot el món. L'últim del qual es tenia notícia, s'havia cremat en el terrible incendi que va patir a mitjan segle XIV la biblioteca del monestir de Melk, un fet que explica Umberto Eco al llibre *El nom de la rosa*. El va ensenyar a l'Ambruster, que estava com paralitzat.

—Mira! El tractat sobre la Comèdia d'Aristòtil. Som els primers que en trobem un exemplar que sembla complet.

El va abraçar i es va posar a cridar i a donar voltes per la cripta com embogida:

—El tractat sobre la Comèdia!... El tractat sobre la Comèdia!... És el d'Aristòtil!

Els nois se la miraven estranyats.

La quarta caixa contenia els llibres més enigmàtics i mal conservats, també hi havia rotlles de papirs extremadament fràgils. Alguns estaven escrits amb jeroglífics i amb altres alfabetes antics. També hi havia diferents llibres de Ramon Llull, com *L'art abreujada d'atropar la veritat*. En veure'l la Caterina va pensar: «Aquest llibre indica que els monjos que van formar aquesta biblioteca volien estar al dia dels principals corrents de pensament de l'època.» Un cop va treure l'últim llibre, no es va poder estar de dir:

—Sembla que estem davant d'una de les biblioteques antigues més importants que mai s'hagin trobat.

—No ho dubtis —va fer l'Ambruster. Aquestes caixes contenen els llibres més preuats de l'Orde dels Templers.

—Per què dels Templers, si aquí hi havia un Convent dels Hospitalers? —va preguntar la Muntsa.

—Perquè eren ordes religiosos amb finalitats molt semblants i un cop dissolt l'Orde dels Templers, totes les seves possessions van anar a parar a mans de l'Orde de Sant Joan de Jerusalem, que també es deia dels Hospitalers —va contestar-li la Caterina.

I l'Ambruster va afegir:

—Si en el moment en què el papa de Roma va decretar la dissolució del Templers, haguessin trobat tots aquest llibres, n'haurien cremat uns quants sense contemplacions, perquè estaven prohibits.

Al damunt d'una de les piles de llibres que havien improvisat, hi va quedar un pergamí enrotllat, lligat amb un cordill segellat amb lacre vermell. El segell era de mida gran i representava un corb estilitzat en actitud de volar.

La Muntsa el va agafar, se'l va mirar amb atenció i va dir:

—Juraria que he vist aquest ocellot dibuixat en un altre lloc.

La Caterina hi va fer una ullada, però no hi va donar importància; va dir:

—Ara cal avisar les autoritats.

I van enviar el Roger a donar avís al policia que feia guàrdia a l'edifici de l'Ajuntament, situat a menys de cent metres, a l'altra banda de la plaça.

Aviat va arribar una patrulla. Al cap d'una hora van començar a arribar els responsables de cultura de l'Ajuntament i el mateix alcalde.

Es feia clar quan entraven els primers curiosos. La notícia començava a córrer com la pólvora. Els veïns de Vilafranca s'estimaven massa la seva capella com per deixar-se perdre els primers moments d'aquell descobriment sensacional. Al cap de poca estona es va omplir: policia, veïns, curiosos i autoritats, que no podien dissimular la seva satisfacció i no paraven de fer preguntes.

Aviat va arribar una unitat de la televisió comarcal que va enregistrar les primeres imatges de la cripta i va entrevistar els protagonistes. En poques hores aquestes imatges van donar la volta al món anunciant el que es va batejar com «el descobriment arqueològic més important de la dècada».

Tothom estava eufòric. El senyor alcalde va dir a la Muntsa i al Roger:

—Us felicito, heu fet un descobriment sensacional. Gràcies a vosaltres els noms del Penedès i de Vilafranca se sentiran per tot el món. La nostra ciutat començarà a ser visitada per nombrosos estudiosos, que voldran conèixer tots aquests documents. Cal que ens comencem a preparar.

Però ells van tallar la seva eufòria:

—Volem que no s'oblidin de dir que som de Font-rubí.

Quan van trobar una estona de tranquil·litat, es van acostar a la Caterina i li van dir:

—Ens has d'explicar per què tenen tanta importància els llibres que hem trobat. També ens agradaria conèixer la investigadora que va escriure el llibre sobre l'església de Sant Joan i el dibuixant dels plànols de les parets. Gran part del mèrit d'aquest descobriment és

d'ells.

—La Montserrat Miret? I tant! I pensar que amb tot aquest sidral encara no l'he trucat...

11 - Una discussió al cementiri

L'aflluència de públic a la capella era tan gran que els responsables municipals es van veure obligats a improvisar una exposició dins del mateix recinte sobre unes taules desmuntables. Plens de pols, allà s'estaven els llibres, papirs, documents i reliquiaries, exposats a les mirades curioses de la gent.

Eren les set de la tarda i la cua per visitar-la no semblava minvar.

La Muntsa i el Roger, que feia poc havien arribat de descansar de casa seva, s'estaven asseguts a l'absis contemplant tota aquella gentada amb cara de felicitat, però tenien el cap tèrbol per haver dormit poc i estaven cansats d'explicar per enèsima vegada les circumstàncies del descobriment.

De cop la Muntsa es va posar tensa: acabava de veure com un dels visitants, emparat en la penombra del recinte, agafava un dels rotlles de pergamí i arrencava a córrer cap a la sortida.

—Roger, aquell paio s'enduu un pergamí —va dir. I es va posar a cridar:— Ei!, senyor! Torní! Lladre! Més que lladre!

El Roger es va aixecar per córrer darrere seu, mentre deia:

—Sembla el Kocinski. Avisa els municipals.

Però ja era fora. La gent, esverada pels crits, de la Muntsa va col·lapsar la sortida i el Roger va tenir feina a sortir.

Un cop a fora va ser a temps de veure com un Jeep Wrangler vermell fugia, altra vegada, carrer de la Cort amunt.

No s'ho va pensar dues vegades i va anar a buscar la Rieju que tenia aparcada a la mateixa plaça. Per la banda que el Jeep havia fugit, només hi havia una sortida possible i el Roger la va seguir. Va localitzar el Jeep quan enfilava l'avinguda de les Clotes. Tirava amunt a una velocitat inadequada pel trànsit que hi havia a aquella hora. En l'arribar a la rotonda del cementiri, no va respectar la prioritat i va fregar el parafang dret d'un camió de repartir butà. Li va fer una rascada al cantó esquerre de la cabina, però no es va aturar. El Roger va passar uns segons després, sense fer cas dels renecs del repartidor.

Quan enfilaven la Carretera de les Cabanyes, es va sentir una sirena: era un cotxe dels municipals, que els seguien. El Roger va respirar alleugerit, però no va deixar de perseguir aquell maleït Jeep, que li anava guanyant terreny per moments, si allò durava gaire el perdria irremissiblement.

A l'alçada de les Cabanyes, va ser a temps de veure com es desviava cap a la dreta per entrar al poble. El va seguir. Van passar per davant de l'església nova i el Jeep es va desviar altra vegada a la dreta cap a l'ermita de Sant Valentí.

El camí estava en bastant mal estat i a la velocitat que anava, el Jeep, va començar a fer uns bots espectaculars, semblava que volés. Just a l'entrada de l'esplanada de l'ermita, la roda esquerra del davant va topar amb una grossa pedra amagada sota les herbes del marge. El vehicle es va decantar i el conductor va sortir llançat uns metres més enllà.

El Roger va parar la moto al costat d'en Kocinski que estava estès al terra inconscient.

Se'l va mirar amb angoixa. Tornava a reviure aquelles sensacions tan desagradables que va sentir en contemplar l'Ambruster mig ofegat.

Uns segons després arribaven els municipals. No els va costar gaire reconèixer el Roger com l'heroi que havia descobert la cripta.

—El coneixes?

—Sí —va dir. I els va anar explicant tota la història, mentre ells intentaven donar els primers auxilis al ferit.

—No t'amoïnis. No és mort, respira i el cor li batega normalment, però té la cama dreta ferida.

El Roger estava desfet.

—Si us plau, aviseu la Caterina Cantí, l'arqueòleg americà i la noia que va fer el descobriment amb mi que es diu Muntsa. Que algú els acompanyi fins aquí.

I mentre comunicaven amb Vilafranca, ell es va estirar a les escales de l'entrada de la capella.

Tenia davant dels seus ulls la portalada romànica de l'església. La va trobar molt bonica, potser més que la primera vegada... altre cop

notava que les pedres li feien companyia. Al cap d'uns minuts, més tranquil, es va acostar al ferit i als municipals que el vetllaven. Va dir als guàrdies:

—S'ha endut un pergamí dels que vam trobar a la cripta.

—Sí, fixa-t'hi, li surt de la butxaca de la jaqueta —va fer un dels guàrdies.

—Per què ha hagut de venir fins aquí, aquest paio? —va dir l'altre.

—Aviat ho sabrem —va fer el Roger mentre agafava el rotlle de pergamí, que estava lacrat amb un segell amb la figura d'un corb amb les ales esteses.

La Caterina, l'Ambruster i la Muntsa van arribar abans que l'ambulància. Es van ajupir ran del ferit, que semblava recuperar el coneixement tot fent gestos de dolor.

—El coneixes? —va preguntar la Caterina a l'arqueòleg.

—I tant!, és en Kocinski, col·lega meu a la universitat de Harvard i màxima autoritat mundial en els ordes militars.

—Per què s'ha amagat tots aquests dies? —va fer la Muntsa.

—Perquè estàvem a punt de fer el descobriment de la cripta i no ens vam posar d'acord. Jo era partidari d'avisar les autoritats del patrimoni artístic de la Generalitat, però ell pressentia que estàvem a punt de fer un gran descobriment i no volia que ningú ens fes ombra. Creia, erròniament, que el vostre país està molt endarrerit i que no en traureu profit, de tots els documents que estàvem a punt de trobar. Volia emportar-se'ls cap als Estats Units... recordo que vam tenir una forta discussió ran d'aquella bassa que hi ha prop de la cova de Font-rubí. Ara em ve al cap! Vam estar discutint i ell em va empentar. En caure em devia donar aquest cop al clatell —i dient això es va passar la mà pel blau del clatell, que encara li feia mal.

En aquell moment Kocinski va tornar en si, va obrir els ulls i, sorprès en veure l'Ambruster, va fer el gest d'incorporar-se. No va poder, però el va agafar per una màniga i li va dir en anglès:

—Perdona'm, Indy, no et volia fer mal. Quan vas caure a la bassa vaig pensar que t'havies ofegat. Em vaig espantar molt, i en sentir que arribaven els alumnes d'una escola, vaig fugir... sóc un covard,

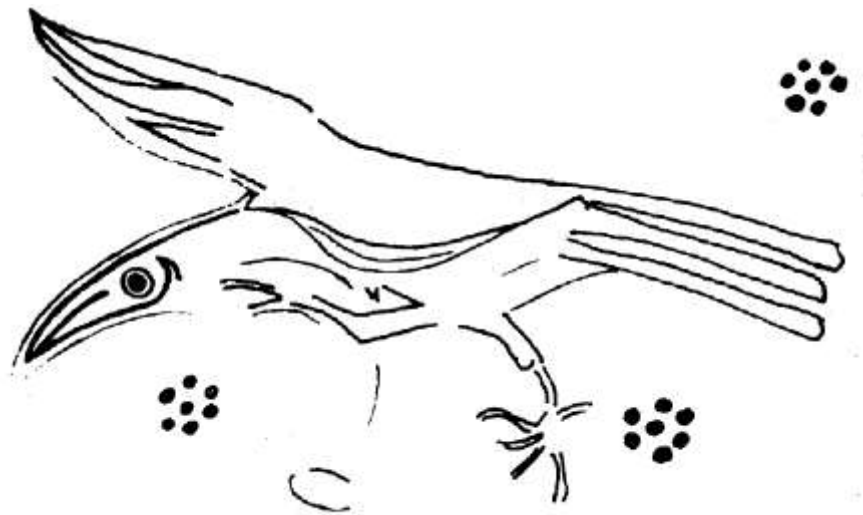
però ara m'alegro que siguis al meu costat...

Va fer unes ganyotes de dolor i va continuar:

—Ara el mèrit d'aquest descobriment és vostre. Si entreu dins l'ermita veureu un corb, com el del segell del pergamí, dibuixat a la paret; al terra hi ha una gran llosa, aixequen-la i completareu aquest...

En aquest punt, va tornar a perdre el coneixement.

L'Ambruster el va abraçar amb força.

La Caterina va obrir el pergamí i el va començar a llegir amb impaciència. Estava escrit en llatí. Era un document del prior del convent de Vilafranca, datat de l'any 1315. Certificava que havia ordenat amagar a Sant Valentí una caixa amb diferents objectes de valor que havia arribat feia anys de la Gran Comanda dels Templers a Xipre.

L'arqueòloga va agafar un aire solemne:

—Sembla que encara hi ha més coses per descobrir.

La Muntsa i el Roger tornaven a notar les pessigolles dels moments importants.

—Vols que anem a buscar les claus de l'ermita?

—Sí! Correu! Aneu-hi!

En aquell moment Kocinski va tornar a recuperar el coneixement.

Lluny, se sentia la sirena de l'ambulància. L'Ambruster li va dir:

—Com et trobes?

—Em fa molt mal la cama, però no tinc cap ganes de perdre'm aquest moment. Disculpa'm amb la policia, digues que em deixin quedar a veure què s'hi amaga en aquesta ermita. Si us plau, això és molt important per a mi.

La Muntsa i el Roger van arribar acompanyats del mossèn, que no s'acabava de creure tot el que li havien explicat. Es va trobar amb el ferit, els arqueòlegs, la policia i l'ambulància:

—Què és tot aquest enrenou?

Aviat tots van ser dins la capella, davant la pintura que representava el corb.

La Caterina tenia el rotlle a la mà esquerra i amb la dreta resseguia el dibuix del corb, per fer-lo més present. Tots estaven expectants; havien entrat el Kocinski amb la llitera i s'esforçava per incorporar-se repençant-se sobre els colzes. Va dir en anglès i amb un èmfasi una mica agònic:

—Aquesta és la làpida!

Tothom va mirar al terra. Era una llosa de pedra de 40 x 80 centímetres.

L'Ambruster es va posar a descalçar-la amb les seves eines i el mossèn es va afegir a la feina, ja que allò no deixava de ser casa seva.

La pedra va cedir amb més facilitat del que esperaven. En apartar-la, va deixar veure un clot. Dins hi havia un cilindre de metall, semblava de plom.

Mossèn Pere el va agafar i el va destapar amb parsimònia. De dins en va treure un pergamí. El va llegir atentament: es tractava d'un altre certificat, per deixar constància que la caixa enterrada havia estat enviada per ordre del gran priorat, cap a la Comanda de Selma, des d'on l'haurien de fer arribar, per tots el mitjans, al rei d'Anglaterra.

L'Ambruster i el Kocinski es van mirar. La seva expressió era de decepció absoluta. Sens dubte, esperaven trobar alguna cosa més important. La Caterina no deixava d'observar-los. Tots van agafar un

posat seriós, l'únic que estava content era el mossèn, que va dir:

—Tant de bo aquest descobriment serveixi perquè es valorin més aquestes pintures.

El Kocinski va demanar el pergamí, el va llegir d'una revolada i es va deixar caure a la llitera, sense acabar de creure el que hi deia. Havia estat a punt de perdre la vida, havia dedicat mesos d'esforços i treballs... per acabar trobant un trist certificat de l'absència d'un tresor. Va tancar els ulls i els portalliteres se'l van endur cap a l'hospital.

Quan tothom va haver marxat, la Caterina va fer seguir a l'Ambruster fins al cementiri adossat a l'ermita, perquè ningú pogués veure'ls i va començar a increpar-lo amb ràbia:

—A quin joc esteu jugant tu i en Kocinski?

—Caterina et juro... —però ella no el va deixar acabar.

—És així com treballeu el arqueòlegs americans, només buscant el sensacionalisme. Què n'heu fet de la recerca metòdica? On és l'estudi acurat de les troballes? Que no són prou importants tots els llibres i relíquies trobats a l'església de Sant Joan? Que potser pensàveu trobar una cosa molt més important?

—Caterina, si us plau...

—Sí, potser esperàveu trobar una quimera... Una quimera de la qual només parlen llegendes de dubtós origen: volíeu trobar el famós Sant Graal, el calze sagrat, font de salut i de vida perenne, el Graal del Parsifal, de les Demandes, de les Questes i de tantes i tantes novel·les romàntiques...

L'Ambruster va abaixar el cap sense gosar contestar. Però la Caterina continuava matxucant-lo sense pietat:

—Ah!, quixots de pacotilla, que encara creieu en novel·les de cavalleries tronades. Aquesta és la ciència que representeu? Il·lusos! Heu estat a punt de morir: tu ofegat i en Kocinski aixafat sota un cotxe. Ah!, els americans, no hi ha qui us entengui. Teniu tenacitat i valentia, però sou capaços d'engegar-ho tot a rodar per falta d'una perspectiva adequada. No en teniu mai prou.

—Ho sento, Caterina.

Però, l'arqueòloga no va acceptar les disculpes i el va deixar plantat al mig del cementiri.

Va tornar a Vila amb el cotxe de l'Anna, una coneguda del poble. Tenien la ràdio posada i sintonitzaven l'emissora local, que oferia un programa especial dedicat als descobriments de la cripta. Deia que la cadena de televisió CNN estava muntant un plató a la plaça de Sant Joan per esbombar a tot el món la notícia dels descobriments i entrevistar-ne els protagonistes.

Dins el cotxe les dues amigues es van posar a plorar d'emoció.

12 - Un cuiner mosquejat

L'endemà, els quatre herois de la cripta havien acceptat de sopar al conegut restaurant Cal Tomeu, convidats pel President de l'Institut d'Estudis Penedesencs, el senyor Cuscó, i altres estudiosos que volien conèixer de primera mà l'odissea d'aquells descobriments.

Era l'hora de sopar i l'Ambruster encara no s'hi havia presentat. Però ningú no el trobava a faltar, hi havia més gent de la prevista i tothom estava molt excitat.

Un cop a taula, el cambrer els va servir unes amanides de favetes amb magret d'ànec i salsa de fonoll amb porto. Però els convidats xerraven com si no haguessin vist els plats.

La Muntsa i el Roger, que encara no entenien moltes de les coses que els havien passat, tenien un munt de preguntes a fer. La Muntsa va començar:

—Com és que en el segell del pergamí hi havia representat un corb?

La Caterina va contestar-li:

—Perquè era un dels símbols que feien servir els Templers.

—I exactament, qui eren els Templers? —va fer el Roger, que estava ple de dubtes.

El president de l'Institut, un home de mitjana edat, alt, prim i amb posat de savi despistat, va entomar la pregunta:

—Eren uns monjos-militars que tenien la missió de protegir els llocs sagrats on havia viscut Jesús. Penseu que en aquella època la religió era molt important en la vida de les persones i els cristians no podien suportar la idea que estiguessin en mans de gent de religió musulmana.

El temps anava passant i el cambrer s'impacientava en veure que ningú no havia ficat la forquilla al plat

—Que no ho trobeu bo?

Però no el sentien.

—El document descobert a Sant Valentí de les Cabanyes parla del

Castell de Selma. On és aquest poble? —va preguntar el Roger.

—És al límit de la nostra comarca, no gaire lluny del Pla de Manlleu.

El professor d'història de l'Institut, Alfons Alba, que seia a la mateixa taula, va trobar curta l'explicació de la Caterina i va voler ampliar-la. Coneixia massa bé Selma com per deixar passar l'oportunitat de dir quelcom més d'un lloc tan captivador. En la seva joventut hi havia passat uns quants campaments d'estiu.

—És un poble molt bonic, però que ara està abandonat. A la part més alta hi ha una penya molt alta on els Templers hi van edificar un castell que devia ser inexpugnable. Dins hi ha un pou excavat en la roca que fa més de 40 metres de fondària que diuen que comunica amb diverses coves i passadissos. Un lloc immillorable per amagar-hi un tresor una bona temporada. Potser encara hi és.

Però l'arqueòloga, que estava tipa de sentir parlar de tresors, el va tallar:

—Deixeu-vos estar de tresors i d'amagatalls, només el que hem trobat a la cripta ja és impressionant. Hi ha materials d'estudi per uns quants anys... Encara que, ben pensat, seguir la pista de la caixa portada a Selma seria un bon misteri que voldrien resoldre uns bergants com l'Ambruster i el Kocinski. Per cert, l'americà no ha arribat.

—Caterina, què et passa? —va fer la Muntsa.

—Passa que no m'ha agradat gens el comportament d'aquest arqueòleg de pacotilla i menys el del seu misteriós company. Vénen i passen per casa nostra com si fossin els amos de tot. No els suportem, aquests americans que es creuen els únics savis del món.

La Muntsa es va entristir. No podia arribar a creure que l'Ambruster fos aquella mena d'home. Va perdre la poca gana que tenia. Mentrestant, el cambrer, frisós perquè ningú no feia cas del menjar, va anar a la cuina per avisar l'amo, que s'estava als fogons. Potser calia una beguda d'aperitiu. Va sortir per oferir-los quelcom.

—Què us sembla un xarel·lo fermentat en bóta per acompanyar l'amanida?

Però els altres, com si sentissin ploure.

El senyor Cuscó, que no estava del tot d'acord amb les paraules de la jove arqueòloga, va voler donar a la conversa un toc d'imparcialitat.

—Caterina, mira-t'ho des d'un altre cantó. Si aquests arqueòlegs americans no haguessin vingut, potser la cripta no hagués estat descoberta.

Però ella no estava disposada a perdonar. A parer seu, la manera d'actuar dels dos americans havia bandejat els mínims de l'ètica professional d'un arqueòleg.

—És ben cert, però sabeu què buscaven aquests païos? Sabeu què estaven buscant? Doncs ni més ni menys que el Graal, el Sant Graal!

—I què és el Sant Graal? —va preguntar el Roger, cada cop més interessat.

El professor d'història va veure la possibilitat de lluir-se.

—El Sant Graal és un objecte llegendari que es van inventar els novel·listes de l'edat mitjana, per envoltar d'una aurèola de misteri els seus relats. Segons ells, era el calze que Jesús havia fet servir per consagrar el vi la nit del darrer sopar amb els seus deixebles. També deien que Josep d'Arimatea hi va recollir la sang i l'aigua que va brollar del pit de Jesús quan s'estava morint a la creu i un soldat li va clavar la llança.

—Manoi, que fort! —va exclamar el Roger.

—Pensaven que qui l'aconseguís no moriria mai —va afegir l'Alfons.

La Muntsa començava a lligar caps:

—Ara entenc per què l'Ambruster remenava el tresor dels Hospitalers amb tant d'interès.

El Roger també queia del burro:

—El Graal no era a la cripta, però una temporada va estar amagat a Sant Valentí de les Cabanyes. De fet, hem estat a punt de trobar-lo.

La Caterina estava desesperada, només li faltava que ells dos s'obsessionessin amb aquella quimera:

—Que no ho enteneu? El Graal no existeix. És la invenció d'una imaginació desbocada.

El senyor Cuscó va tornar a posar-hi cullerada. El sopar podia esperar... El cuiner, desesperat, va agafar una cadira i va seure a taula; tenia la feina feta.

—No és tan senzill, Caterina. Molta gent d'aquell temps va creure en el Graal i van fer l'impossible per trobar-lo. Altres van prendre's aquella recerca d'una manera més simbòlica: per a ells, representava un ideal de perfecció espiritual molt difícil d'assolir, que els havia de transformar radicalment en homes nous...

Però els raonaments del Roger anaven més a poc a poc:

—Voleu dir que aquests americans buscaven un objecte que no existeix?

La Caterina començava a estar contenta:

—Exacte!

—Doncs trobo que s'hi han pres moltes molèsties —va fer la Muntsa.

—No són els únics que hi han perdut el cap —va dir la Caterina, satisfeta.

Però el professor d'història volia filar prim:

—Per a uns era una mena d'objecte màgic, un talismà; per a altres era una mena de doctrina esotèrica i encara n'hi havia uns altres que se l'imaginaven com un símbol sota el qual s'uniria tota la humanitat per aconseguir una nova edat d'or, que encetaria un període inigualable de pau, prosperitat i saviesa.

—Realment això del Graal és molt complex —va dir la Muntsa una mica cansada de la conversa.

Però el senyor Cuscó s'ho estava passant bé.

—Fos un objecte real o fos una idea, tenia l'encant, per als qui hi van creure, de ser una cosa que podria millorar les misèries humanes; i això no deixa de tenir molt d'atractiu per a totes aquelles persones que no es volen resignar a pensar que només estem fets de fang.

Però la Caterina volia deixar ben clara la seva posició:

—O per a tots aquells que tenen una visió infantil de les coses, com els americans.

A l'Alfons no li agradaven el estereotips:

—Penso que els americans tenen coses bones i coses dolentes, com tots els pobles.

—Sí, però els altres no anem pel món passant per sobre de tothom, com fan ells.

En aquell moment arribava el cambrer amb un avís: l'Ambruster havia trucat dient que no podia ser al sopar perquè estava molt cansat i tenia una forta migranya. Demà es trobarien a les 10 a la seu de l'Institut d'Estudis Penedesencs. La Caterina va respirar alleugerida. No tenia cap ganes de veure'l.

Finalment es van decidir a sopar. El magret d'ànec era deliciós i les favetes eren sublimes. A tots els va començar a venir gana i no van fer escarafalls quan el Tomeu els va portar uns farcellets de col amb llom de senglar. Per postres van triar un refrescant sorbet de llimona i la Muntsa i el Roger encara van poder menjar una llaminadura de xocolata amb confitura de taronja.

En acabar, tots tenien ganes de retirar-se i descansar. Havien estat uns dies molt esgotadors.

13 - Una fugida i uns records

La Caterina es va despertar amb el cap tèrbol. Havia quedat amb la Muntsa, el Roger i l'Ambruster per planificar la catalogació dels documents i dels objectes trobats. Si no s'afanyava arribaria tard.

Amb una torrada a la mà va seure davant de l'ordinador per revisar el correu electrònic.

Del reguitzell de missatges nous n'hi havia un que li va cridar l'atenció: Assumpte: "Great archaeological discovery in Catalonia" i l'enviava l'editorial Mc Graw-books de Harvard. Traduït hi deia:

Benvolguda:

Sabem que vostè ha participat juntament amb dos nois i el famós arqueòleg del nostre país Indiana Spielberg en un gran descobriment de documents de l'edat mitjana. Li oferim una exclusiva pel relat de les aventures viscudes al costat del conegut explorador. Esperem amb ansietat poder establir una fructífera col·laboració amb una investigadora de la seva vàlua. Rebi el nostre més gran reconeixement.

La Caterina es va posar a cridar:

—Ah! L'Ambruster! Mentider! Més que mentider! Ens ha enganyat a tots. El seu nom no és Ambruster, sinó Indiana Spielberg! El famós explorador Indy Spielberg!

Estava furiosa. Mentre cridava, rellegia amb ràbia correu i feia anar el ratolí amunt i avall. Tenia ganes de trencar alguna cosa i va donar una empenta al gat que jeia plàcidament a la butaca. Hi va seure ella.

Més tranquil·la, un cop superada la sorpresa de l'engany, els seus sentiments van anar canviant: se sentia afalagada per l'ensabonada del correu electrònic, però no li feia cap gràcia explicar la seva versió de la història als americans, que de ben segur no els vindria gaire de gust sentir. Li va costar una estona pair-ho i va arribar tard a la cita.

La Muntsa i el Roger l'esperaven a la taverna del Vinseum. Estaven tranquils i envoltats de persones que els feien preguntes amb admiració.

—Hola Caterina!

—I l'Ambruster?

—Encara no ha arribat.

—Necessito parlar amb ell ara mateix.

—Que passa alguna cosa?

—Haig d'aclarir uns quants temes amb aquest mentider.

—Que no et trobes bé?

—Anem a veure'l a l'hotel, és urgent.

A recepció els van dir que el senyor Ambruster havia demanat el compte per tornar de bon matí cap al seu país. La Caterina es va quedar com si li haguessin tirat una galleda d'aigua freda.

—Ja no el tornarem a veure. Quina llàstima! – va fer la Muntsa.

El recepcionista els va reconèixer.

—Vostès són els descobridors de la cripta, oi? Els ha deixat un paquet.

Era bastant gros.

La Caterina va reaccionar immediatament:

—No en volem saber res d'aquest mentider. Ja podeu facturar aquest paquet cap als Estats Units... Però ells dos no hi van estar d'acord.

—Volem saber què hi ha a dins.

La Caterina hi va accedir amb recança.

—Obriu-lo vosaltres. Jo me'n vaig —i va enfilars el camí de la porta.

—Si us plau, queda't amb nosaltres...

Es va quedar. El van obrir amb presses. Dins hi havia tres paquets amb el nom de cadascú.

Van començar pel de la Muntsa.

Embolcats amb pressa, hi havia uns binocles, una brúixola i una targeta amb la següent dedicatòria manuscrita:

Per a la noia més decidida que he conegut mai. La meva admiració.

Indy Spielberg

—Com és que signa Indy Spielberg? No es diu Ambruster?

La Caterina, esgotada per l'enrabiada, però més tranquil·la, va seure i va agafar un aire maternal.

—No. Ha volgut estar aquí d'incògnit. En realitat és el conegut explorador Indiana Spielberg. Ho acabo de saber ara mateix. Mireu el correu electrònic que m'ha arribat d'Amèrica.

El miraven amb atenció mentre la Caterina els el traduïa.

—Ospa! Aquesta sí que és bona! —va exclamar el Roger—. Hem treballat amb l'Indy Spielberg. No m'ho puc creure.

La Muntsa va continuar:

—I el vam salvar d'ofegar-se en una bassa i l'has tingut a casa dormint...

Estava radiant de satisfacció, mentre continuava l'enumeració:

—I ha obert les caixes amb nosaltres. I ens ha abraçat... Uf! em sembla que no ho puc resistir, haig de seure... això és massa... Ara eren tots tres que seien al voltant d'una taula del bar de l'hotel.

La Muntsa continuava com hipnotitzada:

—Quan el vaig veure per primer cop a la cova de la Guineu i després a la bassa de la font, vaig pensar que la seva cara m'era coneguda, però la barba i les ulleres em van enganyar. Ara entenc per què el dibuix que em va regalar anava signat amb les inicials *I. S.*

La Caterina volia ser més dura:

—Ens ha enganyat a tots.

Però la Muntsa no compartia la mateixa opinió:

—S'hi estava bé al seu costat, quan sigui gran m'agradaria treballar amb ell.

I va treure els binocles amb molt de respecte i els va provar mirant per la finestra.

—I pensar que ara tinc els binocles que sempre duia a sobre...

I encara va continuar, embadalida:

—Què me'n dieu de la brúixola?, sembla feta per un joier.

El Roger se sentia una mica gelós, però com que no volia trencar la màgia del moments que vivia la Muntsa, va donar una resposta de circumstàncies.

—Jo diria que és molt antiga.

Van continuar obrint els altres regals. El del Roger era un maletí de pell de cocodril una mica gastada. Dins hi havia unes eines molt ben fetes: un martell, un pic petit, escarpes, diferents paletes i espàtules, i unes brotxes.

La Caterina li va dir:

—Són les eines d'un arqueòleg.

La dedicatòria deia:

Roger, tu vas trobar la cripta. Accepta aquestes eines que m'han acompanyat per mig món. Amb el desig que les facis servir i desenterris més misteris. Una abraçada,

Indy Spielberg

La Muntsa continuava emocionada:

—T'ha deixat les seves eines. Que fort!

La Caterina estava d'acord en tot el que deia la dedicatòria.

—Així, reconeix i valora la gran intuïció que vas tenir.

—Caterina, m'hauràs d'ensenyar a fer-les servir.

—És molt fàcil... Vejam el meu paquet.

Era un llibre molt voluminós. Portava per títol *The Military Order in Catalonia of XII, XIII, XIV centuries*. El nom d'Indiana Spielberg hi figurava com a autor. A la primera pàgina hi havia una dedicatòria:

Caterina, ha estat un plaer treballar amb tu. He passat uns dies meravellosos al teu costat. Espero que ens puguem tornar a veure aviat en unes altres circumstàncies. Sento el que ha passat. Et recordaré sempre.

Indy Spielberg

L'arqueòloga va agafar el llibre amb les dues mans i el va mantenir una estona davant la cara, perquè ningú veiés com se li humitejaven els ulls.

Aquell estiu va ser per a la Caterina un estiu molt ple. Va entrar a formar part de l'equip d'historiadors que havien de fer l'estudi i catalogació dels llibres i dels objectes trobats a la cripta. Aquesta feina va acaparar tot el seu temps. Lluny quedaven les emocions dels dies del descobriment. Ara agraïa intensament la rutina del despatx.

La Muntsa i el Roger l'anaven a veure sovint perquè els expliqués el contingut de les troballes que estava estudiant. Notaven que els costava separar-se de la seva companyia i volien tenir-la a prop, fins que haguessin paït el trasbals que aquell descobriment havia produït a les seves vides.

Va ser un estiu molt llarg... tots dos es veien cada dia i començaven a experimentar com és d'agradable compartir la vida amb la persona que estimes; poc a poc, i sense que s'adonessin, l'amor anava teixint dolces arrels dins els seus cors.